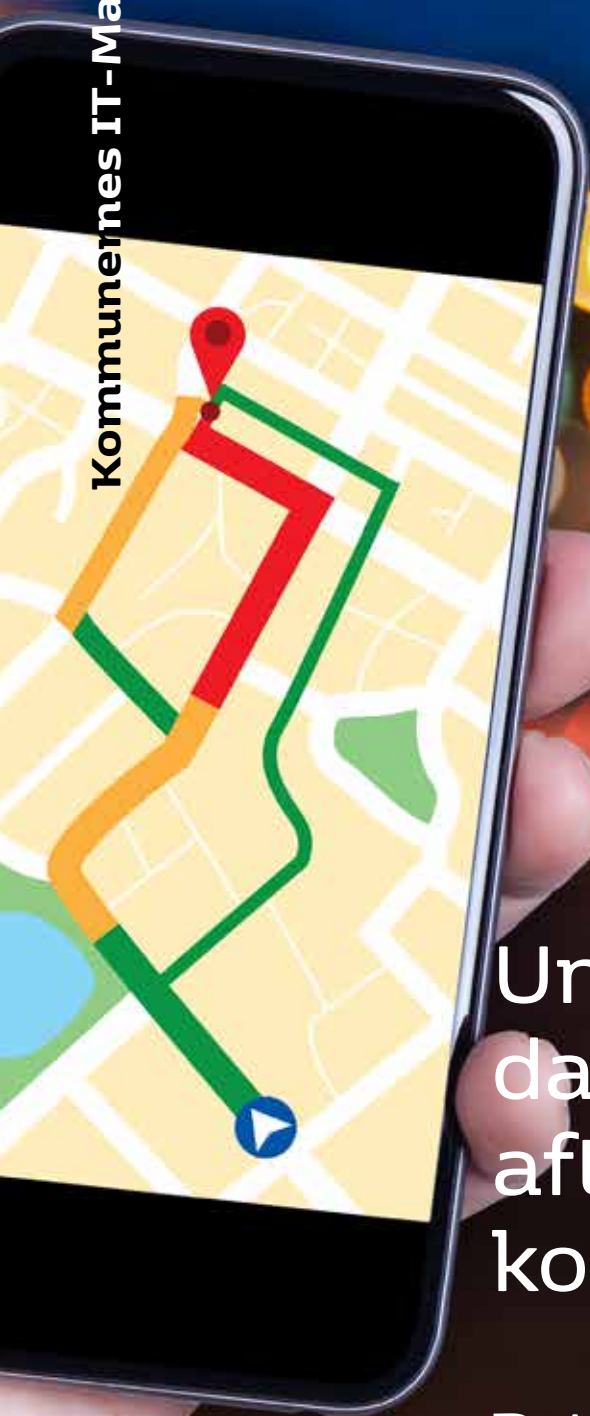

Unødvendige databehandler- aftaler koster kommunerne dyrt

Det digitale Danmark
konsoliderer sig

Øs Indsigt udbud går om efter klage

TEMA

Smart City/IOT – solide løsninger
trods mange standarder

ind
hold

Unødvendige databehandleraftaler koster dyrt i kommunerne

SIDE 6

KL: Der er indgået for mange databehandleraftaler

SIDE 10

Juraprofessor: Regler om tavshedspligt gør mange databehandleraftaler overflødige

SIDE 12

ØS Indsigt udbud går om efter klage

SIDE 14

EG får medhold i klage over udbud om ØS Indsigt

SIDE 16

FUT – nu kører telemedicinoget

SIDE 18

Adam Lebech: "Det digitale Danmark konsoliderer sig"

SIDE 20

KMD investerer massivt i åbne fagsystemer

SIDE 22

Kommunerne bruger Støttesystemet Adgangsstyring til Danmarks Adresseregister (DAR)

SIDE 24

kit magasinet

Udgiver: KIT@
- Kommunale It chefer.
Formand: Henrik Brix, Favrskov Kommune

For information om foreningen,
medlemskab samt
abonnement se www.itchefer.dk

Redaktion: Flemming Kjærdsdam,
telefon 4026 3615, flemming@kjaersdam.dk

Redaktionsudvalg:
Henrik Brix, Favrskov Kommune
Britt Christensen, Frederikssund Kommune
Poul Venø, Herning Kommune
Flemming Kjærdsdam
Louise Andersen

Annoncer:
Louise Andersen,
Koncept, telefon 3190 1155
la@koncept-net.dk

Layout: www.hillerup.com
Tryk: Jørn Thomsen A/S Oplag: 5.000

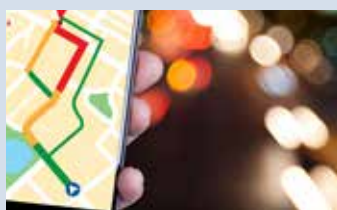
www.kitmagasinet.dk

Markedet når ikke ud til de yderste adresser i Lejre Kommune

SIDE 26

Lejre Kommune mister
584 adresser i Bredbåndspuljen

SIDE 27

IoT/Smart City:
Flere standarder ingen hindring
for solide løsninger

SIDE 28

Fællesoffentlig IoT
"serviceplatform" på vej

SIDE 30

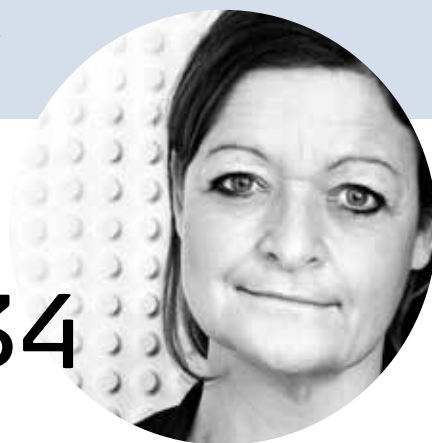

Lave lejepriser for mobilmaster
i byer skævvrider
mobildækningen

SIDE 32

Dataetiker: "Stop brugen af tredjepart cookies på kommunale hjemmesider"

SIDE 34

Pilotprojektet "Adgang
til egne data" udvikles
i samarbejde med
fem kommuner

SIDE 36

noter
SIDE 38

Læs mere på ski.dk

Har du brug for it-konsulenthjælp til udvikling, implementering og drift?

Så kan du med fordel købe it gennem SKI's rammeaftaler. Vi sikrer dig ikke bare en attraktiv it-løsning, men også en palet af konsulentaftaler, der dækker bredt. Du kan blandt andet købe it-konsulenter på timebasis.

Derfor skal du vælge 02.17:

- Udførende it-konsulenter
- 15 leverandører
- 14 ydelesesområder
- Direkte tildeling
- Mulighed for teknisk dialog
- Gode timepriser med mulighed for rabat
- Kan opsiges med 10 dages varsel

Kontakter

Lars Grelck
Chefkonsulent
Telefon: 23 43 55 75
e-mail: lgr@ski.dk

Leon Johansen
IT-forretningsudvikler
Telefon: 40 60 70 50
e-mail: lkj@ski.dk

Anders Lisby Madsen
Kontraktansvarlig
Telefon: 22 14 36 45
e-mail: alm@ski.dk

Mette Løvenbalk Thygesen
Chefkonsulent
Telefon: 20 72 80 62
e-mail: mlt@ski.dk

Samarbejde bygger på gensidig tillid og respekt

I takt med at kommunerne i stigende grad tager styringen over det kommunale it-landskab og arbejder stadig tættere sammen om digitaliseringen, åbner markedet sig for nye leverandører og nye teknologier, som er med til at rykke ved balancen mellem leverandørerne og kommunerne.

I denne udgave af Kit-Magasinet er der en række historier, som indirekte handler om samarbejdet mellem leverandørerne og kommunerne – i denne sammenhæng forstået som kunder. Det er helt indlysende, at konkurrencen mellem leverandørerne – de nye og de gamle – er hård og kommunerne stiller stadig større krav til gevinster af investeringerne i digitalisering. Der skal leveres mere for mindre. Det er også indlysende, at nem adgang til at trække data ud og ind af de kommunale systemer bliver endnu vigtigere for at kunne skabe de afgørende sammenhænge mellem systemer på tværs af de flere leverandører.

En af historierne handler om GDPR og nødvendige databehandlersaftaler. Med GDPR er det kun nødvendigt for kommunerne at indgå databehandlersaftaler med leverandører, hvis hovedleverance for kommunen er databehandling. Der er ingen grund til at underskrive en databehandlersaftale med leverandører, hvor den primære ydelse ikke er databehandling. Det gør sig eksempelvis gældende ved montering af hjælpemidler og levering af høreapparater. Her er leverandøren selv dataansvarlig. Det er mit indtryk, at kommuner i en del tilfælde skriver under på databehandlersaftaler, som er unødvendige. Det er vigtigt at holde øje med dette,

da kommunen med sin underskrift påtager sig et ansvar, som vi ikke behøver.

En anden historie er om et EU-udbud. To regioner og 10 kommuner ejer i fællesskab økonomisystemet ØS Indsigt og driver det i fællesskab. Ejerkredsen bag ØS Indsigt har parallelt gennemført to EU-udbud efter forhandling som led i en flerleverandørstrategi og en modernisering af applikationen. I det ene udbud efterspurgte man MySQL som er Open Source baseret.

Det klagede en leverandør over, som ellers havde vundet driftskontrakten, men tabt applikations- og udviklingskontrakten. Leverandøren fik medhold i klagen fra Klagenævnet

for EU-udbud. Nu har ejerkredsen annulleret begge udbud og gennemfører et nyt offentligt EU-udbud i slutningen af august. Nu skal ejerkredsen kikke med friske øjne på de nye tilbud som forventes komme ind.

En tredje historie er om KMD's nye satsning. Det kommunale it-marked har i årtier været domineret af KMD-monopolet. Men med salget af KMD og etableringen af KOMBIT og tilvejebringelsen af en række nye kommunale it-systemer, har vi været vidner til, at flere aktører er kommet ind på det kommunale it-marked. Det sætter en ny dagsorden for leverandørernes tilgang til markedet. KMD fortæller om virksomhedens digitale transformation, hvor de vil levere åbne fagsystemer på et marked, der er præget af flere leverandører. De åbne systemer betyder, at andre leverandører, softwarehuse og kommuner kan videreudvikle på KMD's API'er. Det er en spændende udvikling, som en konsekvens af Monopolbruddet. Jeg håber – og tror – at KMD vil lykkes med denne nye satsning. Jeg er ikke i tvivl om, at det er efterspurgt hos kommunerne.

En fjerde historie handler om Lejre Kommunes EU-udbud om mobil- og bredbåndsdækning. Kommunen efterspurgte digital infrastruktur til de decentrale institutioner i kommunen så som skoler, plejehjem og forsyningsvirksomheder. Det skete med en forventning om, at tele- eller energiselskaber kunne se en positiv business case i også at tilbyde virksomheder og private ejendomme hurtige internetforbindelser på disse strækninger ud til kommunens institutioner. Men nej. Kommunen startede for to år siden med at kortlægge internethastigheder og mobildækning på de enkelte ejendomme. Kommunen endte med at få et tilbud fra en leverandør, som ifølge kommunaldirektøren lå væsentligt over forventningerne. Nu har kommunen annulleret udbuddet.

Jeg glæder mig over, at åbningen af det kommunale it-marked er lykkedes. Jeg glæder mig over, at flere leverandører finder det kommunale it-marked interessant. Men det er også vigtigt at forstå, at det er et ligeværdigt samarbejde mellem to parter. Der skal være "Whats In It For Me" på begge sider af bordet. Det er en forudsætning for at det kommunale it-marked forbliver interessant for leverandørerne. Der skal to til tango.

«««

” Med GDPR er det kun nødvendigt for kommunerne at indgå databehandlersaftaler med leverandører, hvis hovedleverance for kommunen er databehandling.

Henrik Brix, KIT@

Unødvendige databehandleraftaler koster dyrt i kommunerne

Mange kommuner har indgået databehandleraftaler med leverandører og dermed pådraget sig forpligtelser som dataansvarlige, uden at det har været nødvendigt. Kommunikationen om emnet er svært – både internt i kommunen og over for leverandørerne.

Databehandleraftaler har fyldt rigtig meget i kommunernes implementering af den nye databeskyttelsesforordning. Hvornår skulle der overhovedet indgås en aftale, hvordan har man kunnet sikre sig, at det blev kommunens ordlyd – baseret på skabelonen fra KL/KOMBIT – der blev anvendt, og hvem skal afholde udgifterne i forbindelse med indgåelse af aftalerne og efterfølgende kontrol? Det har været nogle af hovedspørgsmålene.

Kit Magasinet har talt med tre kommuner, Favrskov, Vesthimmerland og Aabenraa om emnet, og i alle tre kommuner er der – eller kan det ikke afvises, at der er – skrevet under på databehandleraftaler fremsendt af en leverandør, hvor det ikke har været nødvendigt med en aftale. Konsekvensen har været, at kommunen – helt unødvendigt – er blevet dataansvarlig. "Umiddelbart virker det pænt og ordentligt, at leverandører, der har fået oplysninger om borgere i forbindelse med en opgave for kommunen, sender os en databehandleraftale til underskrift. Men vi risikerer at skyde os selv i foden ved at skrive under på aftalerne og dermed påtage os de forpligtelser og omkostninger, der følger med at være dataansvarlige – ikke mindst i forbindelse med kontrollen af, om leverandørerne håndterer data korrekt," siger Henrik Brix, it-chef i Favrskov Kommune.

Ingen central kontrol

Fælles for de tre kommuner er, at databehandleraftaler fremsendt af leverandører ikke nødvendigvis bliver sendt forbi en central funktion, hvor man kan tage en kommunal vurdering af, om der overhovedet skal indgås en databehandleraftale.

"Jeg får måske 95 procent af aftalerne ind over mit bord, men ude i organisationen kan der godt være skrevet under på aftaler, som afviger fra de krav, som vi stiller i vores egen aftale," fortæller Lone Broberg, Databeskyttelsesrådgiver (DPO) i Vesthimmerlands Kommune. Samme melding kommer fra Thomas Majholt, digitaliseringskonsulent i Aabenraa Kommune.

"Det er meldt ud i organisationen, at jeg kan rådgive om databehandleraftalerne, men det er ikke formuleret som et krav, at de skal forbi mig til en

vurdering. Så jeg kan ikke udelukke, at der er skrevet under på aftaler, der ikke burde være indgået".

Svært budskab

Kommunikationen om databehandleraftalen i organisationen er, ifølge Pia Dalsgaard Pehrsson, DPO og informationssikkerhedskoordinator i Favrskov Kommune, en af de helt store udfordringer.

"Det er bare meget svært at få italesat konsekvenserne af at underskrive databehandleraftaler ud i yderste led af den kommunale organisation. Tidligere var databehandleraftaler stort set udelukkende et emne i forhold til kommunens samarbejde med leverandører af it-services, men nu kommer det op i forbindelse med mange andre typer leverancer – også fra små leverandører – og de bliver typisk håndteret decentralt."

Trods de svære odds forsøger man i alle tre kommuner ihærdigt at kommunikere budskabet så langt ud som muligt for at skabe den nødvendige opmærksomhed på problemstillingen.

Annullering er ressourcekrævende

Selvom det reelt kan være et problem at afgøre, om der skal indgås en databehandleraftale eller ej, så er der ifølge projektleder Søren Gormsen, Favrskov Kommune, skabt unødigt usikkerhed om spørgsmålet.

"Der har været rigtig mange artikler og indslag i mediernes, der har strittet i alle mulige retninger, og det tror jeg har fået en del virksomheder til at sende databehandleraftaler til deres kunder, hvor det ikke har været nødvendigt. Hvis man for eksempel læste bare de første par sider i Datatilsynets/Justitsministeriets udmærkede vejledning, ville man have kunnet undgå mange af de aftaler."

I forhold til leverandørerne er strategien i de tre kommuner at tage det sag for sag og ikke forsøge sig med en generel udmelding. Også her er udfordringen, at det er svært stof og ikke noget, der ligger øverst på listen over det, et privat bosted, en privatpraktiserende psykolog, høreapparaterleverandøren eller den lokale tømrermester bruger tid på at fordybe sig i. Hvis der så er indgået unødvendige aftaler, er det vel bare med at komme i

Mød KOMBIT på Digitaliseringsmessen

Kom forbi KOMBITs store område på Digitaliseringsmessen og hør inspirerende oplæg om aktuelle emner indenfor digitalisering.

I området vil du blandt andet kunne møde folk fra Aula og KOMBITs videnscenter. Vi glæder os til at tale med dig.

Læs programmet på
www.kombit.dk/digitaliseringsmessen2018

KOMBIT

gang med at få dem annulleret?

"Det er ressourcekrævende at give sig i kast med at annullere allerede indgåede aftaler, og med de mange andre opgaver, vi skal prioritere, kan vi i hvert tilfælde ikke lige nu gå i gang med det," siger Lone Broberg. Nogenlunde samme melding lyder fra Favrskov.

"Jeg håber, vi på et tidspunkt kan tage en opfølgende runde og få annulleret nogle af de unødvendige aftaler, men det kan være svært i forhold til de mange andre opgaver, der også er vigtige," siger Pia Dalsgaard Pehrsson.

Hvem skal betale?

I de tre kommuner er der brugt betydelige ressourcer på at få leverandører overbevist om, at hvis der skal indgås en databehandleraftale, så er det kommunens aftaletekst, der skal anvendes – baseret på skabelonen fra KL/KOMBIT. Mange leverandører har fået udarbejdet deres egen og insisterer på at bruge den. Det kan der være flere grunde til, for eksempel at de på den måde ikke skal bruge ressourcer på at forholde sig til mange forskellige aftaler. Thomas Majholt, Aabenraa Kommune, oplever, at der kan være andre grunde.

"Nogle leverandører vil gerne gennem alle mulige forbehold i deres egen aftale sikre sig, at de kan fastholde status quo fra før den nye databeskyttelsesforordning. Og hvis de forpligter sig til mere, så vil de have betaling for det. Nogle vil så også have betaling for overhovedet at kigge på den aftale, vi kommer med," fortæller han. Netop spørgsmålet om hvem der skal afholde udgifterne i forbindelse med udarbejdelsen af aftalerne har været et varmt emne – både mellem kommunerne og deres leverandører og i den dialogportal på KL's hjemmeside, hvor kommunerne har diskuteret databehandleraftaler med hinanden. I Aabenraa Kommune er udgangspunktet, at man anvender kommunens skabelon, og at det ikke skal koste kommunen noget. I praksis kan det dog

komme an på en konkret forhandling, fortæller Thomas Majholt.

"I virkeligheden ville vi helst have en fast pris i kontrakten frem for en betaling for anvendte timer, hvilket jo er vanskeligt at budgettere med. Men ellers pejler vi efter at bruge KL/KOMBITS aftale med KMD som grundlag, hvor det eksempelvis koster noget at få leverandøren til at udtrække logoplysninger af et system, mens det ikke koster ekstra for en erklæring om, at leverandøren lever op til et givet regelsæt."

I Aabenraa Kommune har man set sig nødsaget til at opsiges samarbejdet med en leverandør, der insisterede på at anvende sin egen aftale, men Thomas Majholt understreger, at det er undtagelsen.

"En del leverandører, som har fremsendt deres egen aftale, har blot gjort det for at yde en god service, og de har typisk været meget villige til i stedet at anvende kommunens aftaletekst."

I Vesthimmerlands Kommune er holdningen også, at databehandleraftalerne ikke skal koste kommunen noget.

"Vi vil jo gerne have, at leverandøren anvender vores aftale, men det er der leverandører, der har krævet betaling for, men det får de ikke. Vi har også været ude for, at man er gået med til at anvende vores aftale, men har villet rette i den," siger Lone Broberg.

I Favrskov har betalingen også været til diskussion.

"Vi skal selvfølgelig ikke betale ekstra for noget, som er indeholdt i en kontrakt, men jeg mener, at der skal være en rimelighed i fordelingen af omkostningerne, hvis man i forhold til databehandleraftalerne stiller yderligere krav til leverandørerne," siger projektleder Søren Gormsen.

«««

”

Vi risikerer at skyde os selv i foden ved at skrive under på aftalerne og dermed påtage os de forpligtelser og omkostninger, der følger med at være dataansvarlige – ikke mindst i forbindelse med kontrollen af, om leverandørerne håndterer data korrekt.

Henrik Brix, it-chef i Favrskov Kommune.

Det er ressourcekrævende at give sig i kast med at annullere allerede indgåede aftaler, og med de mange andre opgaver, vi skal prioritere, kan vi i hvert tilfælde ikke lige nu gå i gang med det.

Lone Broberg, DPO Vesthimmerland Kommune.

Jeg kan ikke udelukke, at der er skrevet under på aftaler, der ikke burde være indgået.

Thomas Majholt, Aabenraa Kommune

”

Er I EU eInvoicing parate?

Næppe – og I har stadig godt et år at løbe på. Men hvordan kommer I på plads til tiden?

Det vil vi gerne gøre nemt for jer, også i overgangsfasen

Derfor har vi allerede en løsning på vej. Den understøtter de kommende regler – og samtidig bevarer I de nuværende snitflader til jeres økonomisystem. Det sikrer, at NemHandel og EU's nye infrastruktur kan fungere sideløbende.

Bliv skarp på de nye krav og regler

Vil du vide mere om det nye EU-direktiv? Læs mere på kmd.dk/eInvoicing og hent vores whitepaper.

Her gennemgår vi direktivet set fra din stol – og viser, hvordan I skaber et effektivt setup omkring jeres økonomisystem, eInvoicing og for eksempel eBilling, eOrdering og Fraud Detection.

KL:

Der er indgået for mange databehandleraftaler

I kølvandet på den nye databeskyttelsesforordning har der været stor usikkerhed i kommunerne og blandt deres leverandører om, hvornår der skulle indgås databehandleraftaler. Resultatet har været, at der er indgået for mange.

Hos KL har man tydeligt kunnet mærke, at databehandleraftalerne har fyldt meget i forbindelse med kommunernes forberedelser til den nye databeskyttelsesforordning.

"Vi har fået rigtig mange henvendelser fra kommuner, der dels har været i tvivl, om der i konkrete tilfælde overhovedet skulle laves en databehandleraftale, dels om de vilkår, der skulle skrives ind i aftalen," fortæller Pernille Jørgensen, chefkonsulent i KL.

I KL's dialogportal, der er oprettet i forbindelse med implementeringen af databeskyttelsesforordningen har databehandleraftaler også været et heftigt debatteret emne. Pernille Jørgensen vurderer, at omkring 70 pct. af indlæggene har ligget inden for det område.

Der er ikke noget nyt i, at kommunerne skal indgå databehandleraftaler. Men tidligere foregik det typisk i forbindelse med en it-leverance, eksempelvis fra KMD, hvor rollerne som henholdsvis dataansvarlig og databehandler stort set gav sig selv og ikke førte til større diskussioner. Men med databeskyttelsesforordningen blev kravene til databehandleraftalerne skærpet, og spørgsmålet dukkede op i mange andre sammenhænge end tidligere.

"I efteråret 2017 væltede det ind fra kommunerne med eksempler, hvor kommunen leverede informationer om borgere til eksterne for at få udført en opgave, og hvor der var tvivl, om der skulle laves en databehandleraftale. Det kunne være vognmanden, der bragte mad ud, advokater, private plejehjem, osv." fortæller Pernille Jørgensen.

De mange eksempler blev givet som input til "Vejledning om dataansvarlige og databehandlere", som Datatilsynet og Justitsministeriet udgav i november 2017.

Reglerne er ikke ligetil

Pernille Jørgensen peger på flere forhold, der har ført til usikkerheden om, hvorvidt der skulle laves databehandleraftaler eller ej.

"Reglerne er ikke ligetil. Hvornår man behandler oplysninger på vegne af kommunen og dermed bliver såkaldt databehandler, som skal have en databehandleraftale med kommunen, kan være svært at svare på," forklarer hun og giver et eksempel:

"Behandler en advokat, som løser opgaver for en kommune, oplysninger på vegne af kommunen"? Umiddelbart ville man jo sige, at advokaten som "kommunens mand" behandler oplysninger på vegne af kommunen. Men det er ikke altid tilfældet rent juridisk."

Det volder ifølge Pernille Jørgensen også problemer at få defineret, hvem der har den aktive rolle og holdningen til de persondata, der videregives.

"Det skal fastlægges, hvem der afgør til hvilket formål og med hvilke hjælpemidler, at data må håndteres. Det er relevant, fordi hvis modtageren af oplysningerne selv afgør formålet med datahåndteringen, er vedkommende "selvstændigt dataansvarlig", og der skal ikke indgås databehandleraftaler med vedkommende."

Hun giver eksemplet med en privat vognmand, der kører mad ud til kommunens ældre og i den forbindelse får oplysninger om borgerne fra kommunen. Hvem definerer så formålet med håndteringen af data? – Kommunen eller vognmanden?

"Man kunne oplagt sige, at det er kommunen, der definerer formålet, men rent juridisk er vognmanden selvstændigt dataansvarlig," forklarer Pernille Jørgensen.

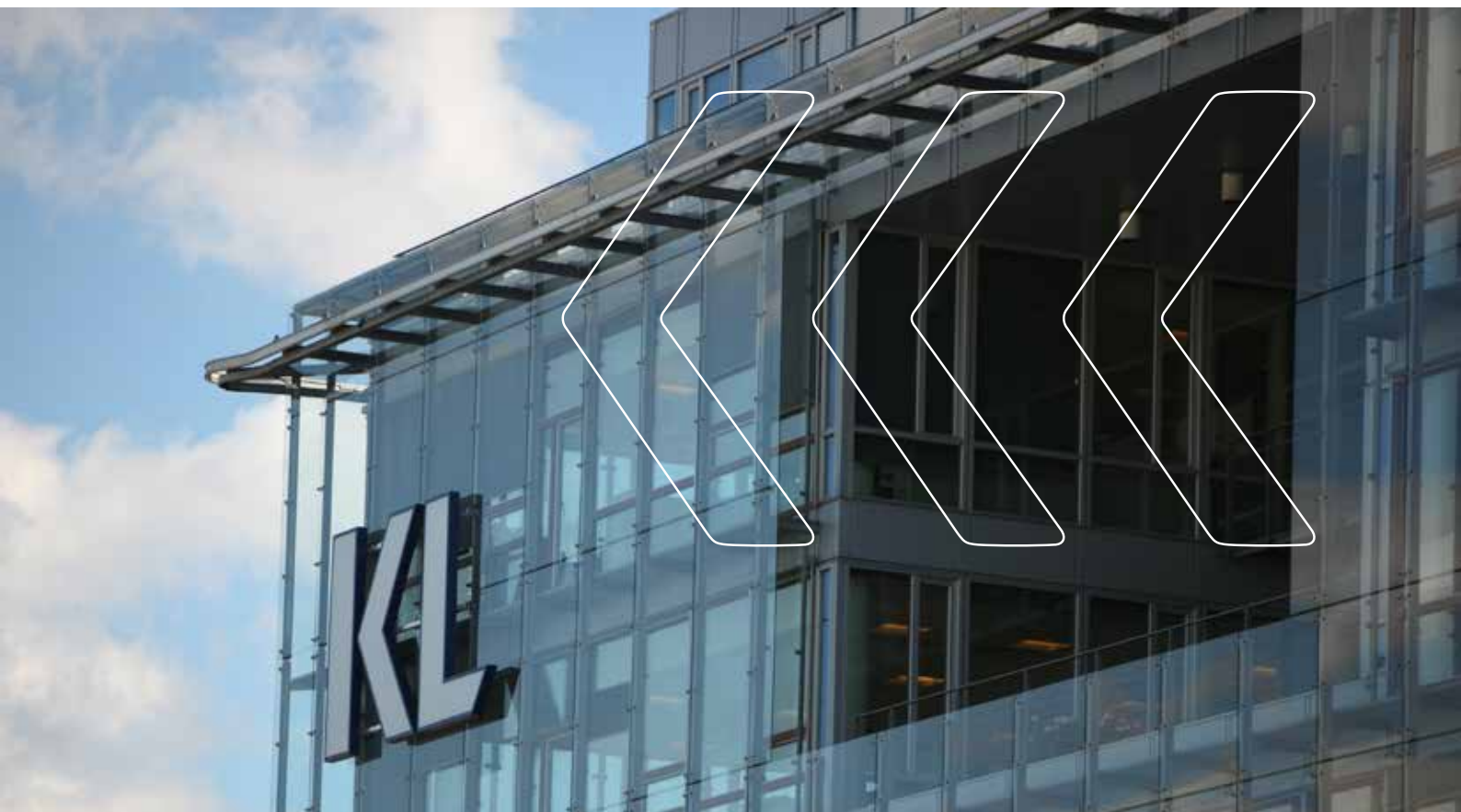
Ingen praksis at læne sig op ad

En udfordring har ifølge Pernille Jørgensen også været, at med den nye forordning har mange flere leverandører og samarbejdspartner til kommunerne skullet forholde sig til korrekt databeskyttelse, inklusive små leverandører som private bosteder og privatpraktiserende psykologer. Her har der ikke typisk tidligere været fokus på at få indgået databehandleraftaler, så det har været et nyt og svært område for mange – herunder faggrupper som ikke sædvanligvis arbejder med datasikkerhed på samme måde som

”

Alle har jo været nervøse for at blive ramt af kritik og eventuelt bøder og har ønsket at helgardere sig. Og med den usikkerhed, der har været på området, har konsulent- og rådgivningsvirksomheder haft kronede dage.

Pernille Jørgensen, KL

it-firmaer. Da der heller ikke har været den nødvendige vejledning eller praksis at læne sig op ad, har det i flere tilfælde gjort det svært entydigt at afgøre, om der var tale om en dataansvarlig-databehandlerrelation. Pernille Jørgensen er enig i, at der kan være sket en overimplementering af databehandleraftaler.

"Alle har jo været nervøse for at blive ramt af kritik og eventuelt bøder og har ønsket at helgardere sig. Og med den usikkerhed, der har været på området, har konsulent- og rådgivningsvirksomheder haft kronede dage. Desværre har vi set eksempler på, at kommunerne har fået forkert rådgivning fra private rådgivningsvirksomheder om, at de skulle indgå databehandleraftaler, som der ikke var krav om. Det er uheldigt, da kommunerne så har brugt midler unødvendigt på at få indgået aftalerne".

Hanne Marie Motzfeldt, lektor Ph.d. på Juridisk Institut, Aarhus Universitet, og leder af Center for Ret & Digitalisering (CREDI) har også set flere eksempler på dårlig rådgivning.

"Jeg forstår ikke de eksempler, mine kontakter i kommunerne har vist mig. Nogle af dem er helt ude i skoven. Det er simpelthen dårlig rådgivning, hvis de er blevet rådet til at lave de aftaler. Det er slet ikke i databeskyttelsesforordningens ånd," siger hun og fortsætter:

"Kommunerne skal selvfølgelig ikke bruge tid og kræfter på tilsyn – og på at tage del i balladen, hvis deres bleleverandør ikke har styr på databeskyttelsen. Det skal bleleverandøren selv tage ansvar for – også økonomisk. Jeg vil modstræbende sætte mig ved bordet og snakke om spidsfindigheder, når der bliver sat chip i bleen og dataene flyver på kryds og tværs – men ikke et sekund før. Indtil da er det faktisk lige ud af landevejen."

Hanne Marie Motzfeldt tilføjer, at hun håber, at Datatilsynet nægter at anerkende databehandleraftalerne, når de første sager om brud på reglerne hos leverandørerne kommer.

Sniger ting ind i aftalen

Mange kommuner har brugt en del ressourcer på at få en leverandør til at bruge kommunens databehandleraftale, som typisk er lavet ud fra en skabelon udarbejdet af KL og KOMBIT. Der kan være mange grunde til, at en leverandør insisterer på at anvende deres egen aftaletekst: De behøver i givet fald ikke at forholde sig til alle mulige forskellige aftaler, de har investeret en del penge i at få udarbejdet en aftale, og så kan aftalen være en mulighed for, som Pernille Jørgensen udtrykker det, "at snige ting ind i aftalen, som ikke burde være der".

”

Jeg forstår ikke de eksempler, mine kontakter i kommunerne har vist mig. Nogle af dem er helt ude i skoven. Det er simpelthen dårlig rådgivning, hvis de er blevet rådet til at lave de aftaler.

Hanne Marie Motzfeldt, Juridisk Institut, Aarhus Universitet

"Jeg har set tilfælde, hvor databehandleraftaler fra leverandører har indeholdt bestemmelser om, at kundens data må overdrages til tredjemand til kommercielle formål," fortæller hun.

Pernille Jørgensen forudser, at efterhånden som der bliver skabt mere klarhed over, hvornår der overhovedet skal indgås en databehandleraftale, vil der være flere eksisterende aftaler, som parterne må annullere. Hun oplyser, at KL sammen med Datatilsynet til efteråret vil arbejde på at få afklaret endnu flere af de kommunale samarbejdskonstruktioner, hvor der er uklarhed omkring, hvornår der skal indgås databehandleraftaler.

Forhandling om omkostningerne

Hvis der indgås en databehandleraftale med en leverandør, skal denne kunne dokumentere, at data bliver behandlet korrekt ifølge aftalen. Det har været en selvstændig problemstilling, at nogle leverandører har krævet at den dataansvarlige, dvs. kommunen, har skullet afholde udgiften til eksempelvis et eksternt revisionsfirma. Der har også været tilfælde, hvor leverandøren har forlangt betaling for at anvende en anden databehandleraftale end sin egen.

"Databeskyttelsesforordningens regler om databehandleraftaler regulerer ikke, hvem der skal afholde udgifterne forbundet med udarbejdelsen af en databehandleraftale og kontrollen hermed. Så det er helt op til en forhandling mellem parterne, hvem der skal afholde udgifterne arbejdet og en eventuel eksternt revision," forklarer Pernille Jørgensen.

««

Juraprofessor: Regler om tavshedspligt gør mange databehandleraftaler overflødige

I artiklen "Databeskyttelsesretten på afveje? - om den dataansvarlige og databehandleren" i Erhvervsjuridisk Tidsskrift, januar 2018, gennemgår professor dr.jur. Peter Blume, Københavns Universitet, og lektor Ph.d. Hanne Marie Motzfeldt, Aarhus Universitet, en række problemstillinger, der knytter sig til indgåelse af databehandleraftaler mellem en offentlig myndighed og private leverandører. Nedenfor nogle centrale citater. Hele artiklen kan læses på Karnov Online.

Det var ikke meningen eller nødvendigt

"Der kan aktuelt spores en tendens til, at databehandleraftaler indgås i videre omfang end påkrævet, især i samarbejder mellem offentlige myndigheder og private virksomheder. Risikoen herved er, at databehandlerarbejdet eksponeres til nærmest det absurde, idet konstruktionen kommer til at omfatte situationer, der ligger fjernt fra det tilsigtede."

"Medtager man den strafferetlige og forvaltningsretlige regulering i sine overvejelser, synes en databehandlerkonstruktion således langt fra at være påtrængende i samarbejder, hvor private leverandørers oplysninger bevæger sig fra offentlige myndigheder til private virksomheder."

"Persondataretten bliver ... mere byrdefuld for de dataansvarlige myndigheder og virksomheder, end det er tilsigtet eller nødvendigt. Denne situation er for så vidt forståelig, fordi hverken den persondataretlige regulering eller praksis er præget af den store klarhed."

Tavshedspligten er tilstrækkelig

"Samarbejdsparter kan have brug for at udveksle personoplysninger som led i at udføre en fælles opgave. Dette er oplagt og hindres som sådan ikke af persondataretten.... Der kan dog navnlig inden for den offentlige sektor være en berettiget interesse i at hindre private leverandørers videre anvendelse af de personoplysninger, som samarbejdsparterne indsamler som led i et samarbejde.

Denne interesse i at beskytte borgernes oplysninger mod uberettiget spredning fra den offentlige sektor varetages imidlertid allerede af reglerne om tavshedspligt. Reglerne findes i straffelovens kapitel 16 om forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv mv., hvor straffelovens §152 ff. indeholder reglerne om tavshedspligt."

To dataansvarlige

"Den dataansvarlige påtager sig ganske omfattende forpligtelser, som kan blive vanskelige at leve op til i forhold til en i øvrigt selvstændig juridisk eller fysisk person. Eventuelle ønsker om at sikre mulighed for dataudveksling eller styring af samarbejdspartens anvendelse af indhentede personoplysninger synes enten allerede at være varetaget eller at kunne varetages på anden, mindre bureaukratisk vis. Anderledes udtrykt bør udgangspunktet for de her omhandlede samarbejder være, at der ikke er tale om en relation mellem en dataansvarlig og en databehandler – men mellem to dataansvarlige."

Kom og hør

... om IntraNote Workspace og DocuNote Kontraktstyring på to 30 min. sessioner. Tilmeld dig her:

intranote.dk/arrangementer

Sessionerne finder sted på Digitaliseringsmessen, 27. sep. Pladsen er begrænset, så tilmeld dig nu!

Hvordan videndeler I internt i din kommune?

Styrk jeres interne kommunikation

IntraNote Workspace; en samarbejdsplatform til kommuner; en kulturbærer der engagerer og favner alle medarbejdere og sætter den digitale arbejdsplads i fokus.

- Nem, hurtig og sikker videndeling for interne og eksterne brugere
- Samler det sociale, redaktionelle, personaliserede og rollebaserede intranet i én løsning
- Kommuneskabelon, der kan tilpasses uden udvikling og skaleres fra 1 til 100.000+ brugere
- Fokus på samarbejdsrum, mobil adgang og integrationer til kommunale fagsystemer

Få styr på kontrakterne

Med *DocuNote Kontraktstyring* (CLM) får I et optimeret beslutningsgrundlag, effektive arbejdsgange og bedre risikostyring af kommunens kontrakter.

- Struktureret proces for hele kontraktens livscyklus – fra oprettelse til fornyelse
- Godt overblik over kommunens kontrakter – økonomi, rettigheder og forpligtelser
- Samlet løsning med rapportmuligheder og sikker adgang for samarbejdspartnere
- Fleksibelt og stærkt fundament for kommende kontrakter og leverandørstyring

Mød os på **Digitaliseringsmessen**

STAND F5

til en snak om løsninger, der tager afsæt i netop jeres hverdag.

INTRANOTE
RETURN ON KNOWLEDGE

Tlf. 7026 9500 · www.intranote.dk

ØS Indsigt udbud går om efter klage

Langt inde i maven på EU-udbudsteksten til økonomisystemet ØS Indsigt var der en tilkendegivelse af, at databasen skulle være MySQL, som er Open Source software. Det har leverandøren EG klaget over til klagenævnet for EU-udbud. Ejerkredsen bag ØS Indsigt har nu annulleret udbuddet – og sender økonomisystemet i et nyt offentligt EU-udbud den 29. august.

”

Desværre klagede det ene firma over ordlyden i EU-udbuddet, og vi har efter denne klage valgt at annullere udbuddet og gennemføre et nyt udbud.

Martin Sort Mikkelsen, bestyrelsesformand i ØS Indsigt

”Det er en ommer,” siger bestyrelsesformand i ØS Indsigt, Martin Sort Mikkelsen, Hjørring Kommune, som kommentar til, at ejerkredsen bag ØS Indsigt har måttet annullere sit udbud om et nyt økonomisystem efter en klage fra leverandøren EG.

Ejerkredsen består af 10 kommuner og to regioner. Det er drevet som forening, der i fællesskab ejer kildekoden til it-systemet ØS Indsigt. Ejerkredsen gik i ”EU-udbud efter forhandling” i foråret 2018. Udbuddet var delt op i to som led i en flerleverandørstrategi. Et udbud om server- og databasedriften. Et andet udbud om udvikling og vedligeholdelse af applikationen. Udbuddet har haft som hovedfokus at forbedre konkurrencesituationen og påbegynde en modernisering, som betyder anvendelse af Open Source for bedre at opfylde ejerkredsens forretningsbehov. Gennem en markedsdialog blev det besluttet at lave de to udbud.

Martin Sort Mikkelsen: ”Vi gennemførte et udbud efter forhandling med de tre virksomheder, der bød på opgaven. Det flyttede sig i den rigtige retning både med hensyn til priser og kvalitet i løbet af perioden. Så langt så godt. Det var en god erfaring for foreningen. Desværre klagede det ene firma over ordlyden i EU-udbuddet, og vi har efter denne klage valgt at annullere udbuddet og gennemføre et nyt udbud”.

Tre tilbud på bordet

Der var tre tilbud på bordet. EG og CGI bød på begge kontrakter – det vil sige serverdrift og applikationsvedligehold og udvikling. Det tredje firma Miracle bød på applikationskontrakten, som de vandt. EG vandt kontrakten for serverdrift, men klagede over ordlyden i applikationskontrakten til Klagenævnet for EU-udbud.

Når et udbud er afgjort, er der efterfølgende en "stand still" periode, hvor firmaerne, som har deltaget i udbuddet, har mulighed for at indsende en klage til Klagenævnet for Udbud. Det var præcis det der skete, da der i udbuddet for applikationsudvikling – og vedligehold var nævnt anvendelsen af MySQL som database i serverdriften. Hvis der nu havde været tilføjet "MySQL eller lignende", havde delkendelsen muligvis været til fordel for ejerkredsen. Til gengæld havde det ikke været muligt at afvikle de to udbud samtidigt. MySQL bliver i delkendelsen opfattet som et fabrikat, selvom det er Open Source som udarbejdes i et fællesskab.

"Det er klart, at klagen rammer os. Vi mente, at vi havde en god sag og var parate til at føre den til ende. Der kommer en delkendelse fra Klagenævnet, som går os imod og vi får at vide, at vi risikerer at skulle annullere kontrakten. Da bliver vi reelt slået tilbage til start. Så i stedet for at føre en klagesag, besluttede vi at annullere udbuddet og så gennemføre et nyt udbud. Vores hovedopgave som forening er at levere et økonomisystem til foreningens medlemmer og brugerne i kommunerne. Vi mener at genudbuddet er den hurtigste vej for os til at få en ny aftale om et økonomisystem," siger Martin Sort Mikkelsen.

De to konsulentvirksomheder Optimum IT og Tolstrup & Hvilsted har rådgivet ejerkredsen bag ØS Indsigt. Ejerkredsen har valgt de samme konsulentvirksomheder til at støtte dem i genudbuddet.

"Med to kontrakter, som det ville have været i det annullerede udbud, skabes der et behov for koordination af teknologivalg mellem de to aftaler. Derfor har den ene leverandør klaget over, at vi som et led i en modernisering har valgt en Open Source strategi og nævnt MySQL. Dét, vi gør nu, er, at vi gennemfører det nye udbud som et offentligt EU-udbud. I stedet for at have to aftaler, går vi nu i offentligt udbud med én kontrakt til én leverandør. På den måde kommer vi udenom koordinationsbehovet mellem flere leverandører, men må så opgive flerleverandørstrategien. Desuden har vi fået så meget information i forløbet med det annullerede udbud, at vi ikke gennemfører det nye udbud som et udbud efter forhandling," siger Martin Sort Mikkelsen.

Til det offentlige EU-udbud uden forhandling, spiller tidsfaktoren også ind for foreningen.

I det annullerede udbud var der udover de 12 ejere af ØS Indsigt, 17 kommuner med som passive medlemmer. De er med på sidelinjen i udbuddet, og kan siden blive aktive medlemmer og bruge ØS Indsigt. I det nye udbud i slutningen af august skal de 17 kommuner, der er passive medlemmer, gentegne deres medlemskab, hvis de ønsker at være med i det nye udbud. Martin Sort Mikkelsen har skrevet rundt til kommunerne og håber at få mindst lige så mange kommuner med i det nye udbud.

Foreningen har overordnet set samme struktur som Brugerklubben SBSYS og der er sammenfald i medlemskredsen.

«««

FAKTA

Ejerkredsen:

Regioner:

Region Midtjylland
Region Nordjylland

Kommuner:

Gladsaxe, Herning, Hjørring, Holstebro, Hørsholm, Ikast-Brandeborg, Jammerbugt, Odense, Svendborg, Vejle

Afskaf spildtid og fokuser 100% på dit arbejde

Conecto optimerer medarbejderes brug af IT med Imprivata Tap'n'Go, som giver en problemfri, simpel og hurtig adgang til desktop og applikationer. Hermed kan medarbejderne fokusere på deres reelle arbejde.

Conecto har implementeret denne løsning for Ranum Efterskole:

“Da vi gik i gang med projektet, var det skolens mål at spare fem minutter pr. login – altså reducere tidsforbruget, så en lærer kun skulle bruge to minutter. Men da Ranum Efterskole satte Imprivata-løsningen og en ny VDI-løsning i drift i 2014, viste det sig, at lærerne kunne logge ind på kun et ½ minut”

Uddyber Allan Fredslund, Educant og IT-administrator på Ranum Efterskole.

conecto

Vil du også slippe af med spildtid i din dagligdag? Kontakt Thomas Lehmann på tln@conecto.dk.

www.conecto.dk

CISCO

CITRIX®

imprivata®

EG får medhold i klage over udbud om ØS Indsigt

Softwareleverandøren EG valgte at klage over EU-udbuddet om ØS-indsigt – og fik medhold fra Klagenævnet for EU-udbud. Nu går udbuddet om.

Selvom kundeforholdet mellem EG og ØS Indsigt er rigtig godt forankret, viste EG ingen nåde ved det seneste EU-udbud om en ny kontrakt. I EU-udbudsmaterialet til ØS-indsigt blev der efterspurgt specifikke teknologier. Det må man ikke ifølge Udbudsloven. Derfor klagede EG over EU-udbuddet. Klagenævnet for EU-udbud kom med en delkendelse, som gav EG medhold i deres klage. Ejerkredsen bag ØS-Indsigt – 10 kommuner og to regioner – har nu annulleret udbuddet, og gennemfører et nyt udbud i slutningen af august. I stedet for at dele udbuddet op i to dele, som det er sket i det annullerede udbud, bliver det nye udbud et samlet udbud. Så driften af systemet og udvikling og vedligehold af applikationen slås sammen i en kontrakt.

I det annullerede udbud vandt EG driftskontrakten, men tabte applikationskontrakten til Miracle.

”Vi valgte at klage, fordi udbudsmaterialet nævnte specifikke teknologier. Det må man ikke ifølge udbudsloven. Udbudsmaterialet om applikationen nævnte specifikt MYSQL. I udbudsmaterialet må man ikke nævne specifikke teknologier, men efterspørge funktionelle krav. Hvordan og med hvilke teknologier disse krav opfyldes er udbudsmaterialet underordnet,” siger EG’s direktør Johnny Iversen.

”Vi leverer i dag en løsning, der kører rigtig godt, og vores tilbud byggede på den eksisterende teknologi. Det vil sige en DB2 database. Da udbudsmaterialet lægger op til at skifte over til MYSQL, og vi lagde op til i vores tilbud at fortsætte med den eksisterende DB2-teknologi, kan det være en årsag til, at vi tabte det ene udbud. Men ifølge udbudsloven må man ikke nævne specifikke teknologier i udbuddet, og det har klagenævnet givet os medhold i,” siger Johnny Iversen.

Applikationskontrakten mest strategisk for EG

Når EG vandt driftskontrakten, men tabte kontrakten til applikationsdelen og alligevel vælger at klage, skyldes det også, ifølge Johnny Iversen, at

applikationskontrakten er den mest strategiske for EG at fastholde. EG har i dag mere end 300 ansatte, der beskæftiger sig med softwareudvikling og -vedligeholdelse til offentlige kunder i styrelser, regioner og kommuner.

”Vi oplever, at vi skaber mest værdi for kunderne, når de samler applikationsudvikling og drift, som betyder at kunderne kun har ét sted at ringe hen. Vores forretningsmæssige identitet er inden for softwareudvikling. Det er derfor, vi er interessante som leverandør for en række offentlige kunder. Vi er også gode til drift, men det er vi bare ikke ene om. Derfor er applikationskontrakten, som vi tabte, den mest strategiske for os.”

”Vi har haft møde med ejerkredsen om det nye udbud. Det kommer i slutningen af august, men på grund af forsinkelsen vil det betyde, at den nuværende løsning løber over i en ny kontraktperiode på den eksisterende platform. Vi har tilkendegivet, at vi vil gerne gøre alt hvad vi kan, for at give kunderne en sikker drift, indtil ejerkredsen bag ØS Indsigt får truffet en ny afgørelse”.

”Vi har også fået at vide, at det nye udbud bliver et samlet udbud, der dækker hele kontrakten – både drift og softwareudvikling og -vedligeholdelse. Det glæder os, da vi kan byde på hele opgaven. ØS Indsigt er en god kunde, som vi har haft et rigtig godt samarbejde med i mange år,” siger Johnny Iversen.

EG leverer løsninger til regioner og kommuner og har været på det offentlige marked i flere årtier. Mest anvendt er løn- og personalesystemerne fra EG Silkeborg Data, som EG opkøbte i 2015. Også Kommunernes Ydelses-system, KY (kontanthjælp red.) som EG vandt i et KOMBIT-udbud. ØS Indsigt har EG drevet og udviklet siden 1998.

«««

”

Vi valgte at klage, fordi udbudsmaterialet nævnte specifikke teknologier. Det må man ikke ifølge udbudsloven. Udbudsmaterialet om applikationen nævnte specifikt MYSQL.

Direktør Johnny Iversen, EG:

Government Cybersecurity

Offentlige institutioner over hele verden bruger Kaspersky Endpoint Security fordi det:

- Beskytter mod ransomware, exploits og de mest avancerede cybertrusler.
- Reducerer angrebsfladen med web-, applikations- og enhedskontrol.
- Styrker sikkerheden med sårbarhedsscanning og patch-management (både 3.part og Microsoft).
- Tilbyder den bedste malware-beskyttelse til klienter, servere og mobile enheder.
- Har integreret kryptering.
- Kan integreres med Kaspersky EDR til automatiseret detektion og hændelsesrespons.
- Administreres via én enkelt konsol.

Thomas Damsgaard

Head of B2B, Nordic & Baltic, Kaspersky Lab
thomas.damsgaard@kaspersky.com

FUT – nu kører telemedicintoget

Alle landsdele har et selvstændigt ansvar, når de skal beslutte, hvilken telemedicinsk løsning, de skal vælge til borgere med KOL og til medarbejdere i regionen. Det er således ikke den enkelte kommune eller hospital, der vælger disse løsninger. Landsdelen har ligeledes ansvaret for den tekniske og den organisatoriske implementering. Det vil sige at løsningerne bliver bestilt, at det nødvendige telemedicinske udstyr hos borgerne bliver købt ind og at arbejdsgangene fungerer på tværs af kommunernes sygepleje og hospitaler.

Regioner og kommuner står i fællesskab over for en række vigtige beslutninger i efteråret 2018 og foråret 2019 vedrørende anskaffelser til telemedicin. FUT – Fælles Udbud af Telemedicin – det store fælles telemedicintog kører fra perronen nu. Det er i dette efterår, at landsdelsprogrammet i hver af de fem regioner afleverer deres bestillinger under rammeaftalen til FUT. It- og digitaliseringschef Poul Venø, Herning Kommune, som har været med i Region Midtjyllands forberedende telemedicinske arbejde, siger: "Vi har store forventninger til FUT. Der bliver tale om mærkbare forenklinger for den enkelte KOL-patient. Patienten vil både kunne modtage behandling i eget hjem og løse nogle opgaver selv ved hjælp af det telemedicinske udstyr, der bliver stillet til rådighed for alle de KOL-patienter som opfylder kriterierne for inklusion. Vi har anbefalet i Region Midtjylland, at der vælges én løsning til borgerne og én til medarbejderne. Alene det at 19 kommuner og regionen bruger den samme løsning vil medføre store fordele i datakvaliteten for medarbejdere og borgere," siger han.

Nye deadlines

Som nævnt skal landsdelene indsende bestillingerne til Gennemførselsprojektet i FUT.

Styregruppen i FUT har netop frigivet nye deadlines for disse bestillinger:
Medarbejderløsninger bestilles senest 12. november 2018.
Borgerløsninger skal bestilles senest 8. marts 2019.

Tilbuddene fra de tre prækvalificerede leverandører til infrastrukturløsningen bliver indleveret i slutningen af august. (se faktaboks)
FUT Gennemførselsprojektet varetager dialog og kommunikation med leverandørerne i forbindelse med bestillingerne fra de enkelte landsdele. "Det vil løfte kvaliteten i behandlingen overfor borgere med KOL. Det er underordnet for borgerne, hvor de henvender sig. Om det er hos en praktiserende læge, en sygeplejerske på et hospital eller hos den kommunale sygepleje, borgere vil få de samme oplysninger, fordi de registrerede data er ens. Der vil ikke ske dobbeltregistrering af oplysninger eller "klippe klistre" fra et system til et andet, som vi kender det i dag. Det er en forenkling af datastrømmene, at kommuner og regioner i den samme landsdel implementerer de samme systemer," siger Poul Venø.

”

Vi har store forventninger til FUT. Der bliver tale om mærkbare forenklinger for den enkelte KOL-patient.

It- og digitaliseringschef Poul Venø, Herning Kommune:

Indstilling fra Region Midtjylland til FUT:

Borgerrettet løsning

En fælles borgerløsning betyder, at borgerne får den samme visning af data uanset hvilken kommune, de bor i at de sundhedsfaglige medarbejdere, som rådgiver og vejleder borgeren, kun skal forholde sig til én type visning af data at support fra Fælles Servicecenter for Telesundhed bliver enklere og at omkostningerne til anskaffelse og drift kan minimeres.

FAKTA

Region Midtjylland

Arbejdsgruppen i Region Midtjylland har i sin anbefaling skrevet til FUT. "I kontrakter på medarbejderløsninger skal der være sikkerhed for, at der kan indskrives en option på en integration mellem den telemedicinske infrastruktur og fagsystemerne. Dette er både et klart ønske og en anbefaling fra kommuner og region".

"Konkret vil det kræve at API'erne offentliggøres så tidligt i processen som muligt således at det er muligt at bestille integrationen sideløbende med medarbejderløsningen såfremt det ønskes."

Reelt ved arbejdsgruppen i Region Midtjylland og FUT-styregruppen godt, at der ikke er tid nok til den store integration mellem infrastruktur for hele landet og fagsystemerne i kommunerne. I et nyhedsbrev fra FUT-styregruppen hedder det:

"I de første år vil medarbejderløsningen derfor være et stand-alone system".

Region Midtjylland:

"Når vi anbefaler den trinvis anskaffelse og implementering skyldes det med en klar forventning om, at en integration mellem den telemedicinske infrastruktur og de respektive fagsystemer ikke er realistisk at nå inden 2020, når telemedicinsk hjemmemonitorering skal gå i drift."

Det betyder, at anskaffelsen af én medarbejderløsning og den efterfølgende integration til fagsystemerne kan imødekommes. Eller sagt på anden måde. Telemedicin er i gang i 2020, men integrationen sker trinvist.

Poul Venø: "FUT bliver startskuddet til en helt ny type behandling – og en helt ny relation mellem borgere og sundhedsvæsen. I nogle situationer kan borgerne blive i sit eget hjem og selv sende data til sundhedspersonale via det telemedicinske udstyr".

"I fremtiden bliver vi nødt til at lade de borgere, der kan, løse nogle af opgaverne selv. Borgere bliver ældre og dermed bliver der flere ældre, og det bliver stadig dyrere at passe på dem. Den eneste måde, vi fremover kan levere velfærd på er, at de ældre borgere, i det omfang de kan, hjælper til med at levere data."

"Telemedicin er ikke kun en besparelse. Det er også mere bekvemt og mere værdigt for borgeren at kunne blive behandlet i trygge omgivelser, og det kan være en stor besparelse for det offentlige, da der er færre indlæggelsesdage," siger Poul Venø.

Han tilføjer, at det er værd at overveje, om alle regionerne skal vælge den samme løsning for borgere og medarbejdere i hele landet.

»»»

FUT har prækvalificeret:

Tre leverandører til infrastrukturen:

- Systematic med Trifork & Netic,
- Imatis,
- KMD med OpenTeleHealth & Siemens & ITH

Fem leverandører til medarbejderløsninger

(Der indgås aftale med op til tre leverandører)

- CGI
- Dansk Telemedicin
- EWII Telecare
- KMD
- Systematic

Otte prækvalificerede leverandører til de borgerrettede løsninger:

(Der indgås aftale med op til fem leverandører)

- Appinix
- CGI
- EWII Telecare
- Imatis
- KMD
- Liva Healthcare
- MedWare
- Tunstall

FAKTA

Adam Lebech: ”Det digitale Danmark konsoliderer sig”

Digitaliseringen har været i snart 15 år. Nu begynder de store resultater for alvor at komme. ”Det digitale Danmark konsoliderer sig,” siger vicedirektør Adam Lebech, Digitaliseringsstyrelsen.

Der har været et hav af internationale undersøgelser i løbet af årene om, hvilket land i verden, der bærer førertrøjen inden for digitalisering. Den seneste undersøgelse, som er udgivet af FN i sommer, placerer Danmark på en førsteplads inden for digitalisering af den offentlige sektor. En berettiget placering set i lyset af de digitale resultater, der tikker ind. ”Det er korrekt. Digitaliseringen og konsekvenserne af den digitale transformation, som samfundet går igennem, sætter sig som resultater. Det digitale Danmark er i fuld gang med at konsolidere sig. Det er utrolig positivt,” siger vicedirektør Adam Lebech, Digitaliseringsstyrelsen. Og i virkeligheden kan man godt postulere, at Danmark har taget den lange vej til at nå resultaterne. Der er ikke sprunget over, hvor gærdet er lavest. Med digitaliseringsstrategier i kommuner, regioner og stat. Og nu med det fælles digitale samarbejde om rammearkitekturen, hvor kommuner, regioner og statslige myndigheder arbejder sammen digitalt efter de samme retningslinjer i Fællesoffentlig Digital Arkitektur, hvor formålet er at skabe sammenhæng på tværs af den offentlige sektor. Adam Lebech har arbejdet med digitalisering i en årrække i forskellige sammenhænge. Han glæder sig oprigtigt over, at de ”store resultater af mange års målrettet arbejde begynder at sætte sig”.

Digitaliseringsklar lovgivning

Digitaliseringsklar lovgivning har i snart 10 år været et emne. Lovgivningen har været en barriere for digitaliseringen. Men ifølge Adam Lebech er det først nu, det for alvor slår igennem. I januar i år indgik alle Folketingets partier en aftale om, at der skal ”ryddes op i det offentlige bureaukrati, så der kan frigøres tid og ressourcer til borgernær service,” som det hedder i forligsteksten.

”Der er stor interesse fra kommunernes side for digitaliseringsklar lovgivning. Det er et arbejde, der har stået på i snart 10 år. Vi opnår større modenhed og begynder at se resultaterne. F.eks. inden for faktureringsstandarder er der kommet stigende modenhed – så stor, at EU nu også har fastsat en standard på området, inspireret af den danske standard,” siger Adam Lebech.

Det er 12 år siden, at det offentlige indførte digitale fakturaer. Siden kom der åbne standarder, så det offentlige også kunne udveksle fakturaer. Nu har EU som sagt taget den danske standard til sig og dermed har digitaliseringen i Danmark sat et lille aftryk i Europa for digital sammenhæng. Og der kommer flere digitale standarder i EU, så der også kommer større sammenhæng i EU.

«Det vi prioriterer op er, at fremtidens lovgivning skal være digitaliseringsparat. Der er en række principper, som gælder for det. Reglerne skal være relevante. Reglerne skal være mere objektive. De skal bygge på de samme data. Indenfor en lov skal myndighederne bruge de samme begreber. Eksempelvis Indkomstoplysninger skal være ens på tværs af det offentlige. Det er jo almindelig sund fornuft. Men det er en kæmpe opgave at få tingene til at hænge bedre sammen. De data, vi har i det offentlige, skal vi blive bedre til at genbruge”.

Adam Lebech pointerer, at det offentlige ikke kan digitalisere og automatisere alt. Der vil stadig være brug for regler, som kræver et professionelt skøn. Men regler, som ikke kræver et skøn, kan i mange tilfælde automati-

seres, og det bliver den næste bølge.

”Der er ingen, der synes det er godt, at borgerne hos en myndighed skal indscanne sine lønsedler, mens data et andet sted blot kan trækkes fra e-indkomstregistret. Det giver kun mening at bruge de samme definitioner, når der ikke er brug for et professionelt skøn.”

”Vi skal have kigget reglerne igennem. Det skal være bedst muligt for borgerne og samtidig skal der spares administration i det offentlige,” siger Adam Lebech.

Han peger på, at det er overflødigt, at ældre medborgere selv skal huske at søge om pension, når det offentlige har CPR-nummer og adressedata, som kan automatisere udbetalingen af pensioner. Det kræver bare ændring af reglerne. Her kan det gøres enklere for borgeren samtidig med at det offentlige kan spare penge på administration.

”Vi skal automatisere mere, og vi kan gøre det med digitaliseringsklar lovgivning,” siger Adam Lebech.

Digital Post

Digital Post er et andet område, hvor digitaliseringen har slået igennem og nu er i gang med skabe store resultater.

”Det går rigtig godt med Digital Post. Ikke kun med infrastrukturen. Der er vi nået i mål. Nu er vi i gang med at konsolidere resultater. Væksten i forsendelser stiger rigtig flot i kommunerne. Hvornår har du sidst fået et brev fra din kommune? Der blev sendt 126 mio. forsendelser i 2017. Væksten er fortsat ind i 2018. Vi er for alvor ved at få al post fra det offentlige ind i den digitale postkasse. Det er en stor besparelse. Vi har været i mål med infrastrukturen et stykke tid, men nu bliver den digitale infrastruktur også udnyttet.”

Han tilføjer, at det er under 10 pct. af befolkningen, der nu er undtaget fra digital post.

NemID

NemID er den bredest favnende digitale infrastruktur.

4.829.000 borgere har NemID med offentlig digital signatur.

I 2017 var der 704.198.315 transaktioner med NemID, hvoraf 223.406.587 var til det offentlige.

NemID kan anvendes til log-in i netbankerne, på offentlige tjenester samt på ca. 400 private tjenester.

I den første måned med NemID på mobilen blev den taget i anvendelse af mere end 500.000 danskere.

”Danskene fører i EU med digital selvbetjening. 88 pct. af danskene har besøgt de offentlige myndigheders hjemmesider, mod 48 pct. af EU-borgere som helhed” siger Adam Lebech.

«««

Lige nu er kommuner og regioner i gang med at sætte FUT under telemedicin. 98 kommuner og fem regioner går i fælles udbud for at skabe en ny digital infrastruktur for KOL-patienter. (læs artikel side 18-19)

NOVAX One

– vi tager ansvaret for jeres datasikkerhed

Med NOVAX One, en browserbaseret løsning fra NOVAX, slipper I for arbejdet med og det juridiske ansvar tilknyttet opbevaring af sundhedsplejens følsomme data om jeres borgere. NOVAX sørger for, at jeres data opbevares efter gældende lovkrav, og vi garanterer opetiden på systemet i jeres arbejdstid. Samtidig håndterer vi serviceopkaldene fra kommunens sundhedsplejersker, så IT-afdelingens ressourcer bruges så effektivt som muligt.

Ring
og få en
uforpligtende snak

86 214 144

eller
kontakt os på
mail:
salg@novax.dk

Du kan også læse mere på:

www.novax.dk/novaxone

Med NOVAX One
får I glæde af den
nyeste software- og
serverteknologi:

- Datacenter, placeret i Danmark
- Adgangskontrol
- Døgnovervågning
- Brandsikring (Argonite)
- Redundant UPS (batteridrevet nødstrømsanlæg)
- Generator (dieseldrevet som backup for UPS-anlægget)
- Redundant køl
- Redundant fiberlinje (Gigabit)
- Redundant Cisco-netværk
- HP Enterprise datacenterudstyr
- Backup
- Regelmæssige sikkerhedsøvelser

Om NOVAX A/S

NOVAX A/S er en familieejet og -drevet virksomhed, der udvikler og leverer IT til hele sundhedssektoren. Vi har siden 1998 leveret IT til den kommunale sundhedspleje og har derfor mange års erfaring med arbejdet som IT-leverandør til de danske kommuner.

NOVAX
IT-LØSNINGER TIL SUNDHEDSSEKTOREN

KMD investerer massivt i åbne fagsystemer

KMD har lagt de systemer, som bliver solgt i fri konkurrence til kommuner og regioner, sammen i en ny forretningsenhed Local Government (LG). Det er Mette Louise Kaagaard, der er direktør i LG, som er en sammensmeltning af de to tidligere enheder for Administrativ Software og Borgernær Software. Det er en ny strategisk satsning fra KMD, der gerne vil fastholde og udbygge sin position på det kommunale it-marked efter Monopolbruddet.

Den ny forretningsenhed Local Government (LG) har cirka 500 ansatte og mindst 500 udviklere yderligere tilknyttet og er dermed den største forretningsenhed i KMD. Der er brugt et betydeligt trecifret millionbeløb til udvikling af nye fagsystemer med åbne API'er, som kan bruges af samarbejdspartnere som en platform til at udvikle nye løsninger og som også kan bruges af kommuner der ønsker at udvikle lokalt.

Flere af de virksomheder, som KMD har købt op de seneste seks år, er nu lagt over i den nye forretningsenhed. Samtidig drejer KMD disse fagsystemer over mod et mere åbent kommunalt it-marked med flere leverandører.

Nexus

Helt centralt i KMD's nye satsning står KMD Nexus (tidligere Avaleo red.), der bliver kaldt Danmarks største økosystem til sundheds- og socialsektoren. KMD Nexus er nu solgt til 52 kommuner og der er 25 eksterne partnere, som bruger API'erne til at udvikle nye løsninger på social- og sundhedsområdet til kommuner og regioner.

Oprindeligt var Avaleo udviklet som et åbent system, og KMD bruger nu de samme metoder og principper til at åbne og tilpasse andre fagsystemer på de andre forretningsområder.

På baggrund af principperne fra Nexus bygger KMD nu en åben integrationsplatform, der går under arbejdsnavnet Logic. Logic skal blandt andet

med åbne API'er binde KMD's fagsystemer sammen med det omkringliggende økosystem af data og løsninger fra andre leverandører.

Dermed bliver KMD's portefølje af fagsystemer til kommuner og regioner åbnet datamæssigt og kan linkes til andre systemer på it-markedet til udveksling af data. KMD ønsker ikke at designe alle de lokale løsninger, der skal levere data til platformen. Det er partnerne i Danmark og udlandet, der kan bygge disse nicheløsninger og udstille data i økosystemet.

"Det er kombinationen af en bundsolid platform med en frit voksende palette af digitale sundheds- og socialløsninger der giver kommunerne den bedste mulighed for at gøre deres servicetilbud tidssvarende og dække borgernes behov. Borgerne får en garanti for, at deres sundhedstilbud ikke stagnerer i forældede løsninger, og den samlede sundhedssektor får en digital infrastruktur, der kan understøtte den fortsatte udvikling af fremtidens ydelser," siger Mette Louise Kaagaard.

Det bliver interessant at se om KMD vil lykkes med dette. Markedet for it-løsninger i kommuner og regioner skifter ham i disse år og er præget af, der løbende kommer flere leverandører og kommunale samarbejder på markedet. En udvikling som er taget til i de senere år.

Mette Louise Kaagaard: "Udviklingen med et mere åbent marked og mere konkurrence er en udvikling, vi tager godt imod. Det er godt for kommunerne, at der kommer nye leverandører og nye teknologier. Vi skal

Det er kombinationen af en bundsolid platform med en frit voksende palette af digitale sundheds- og socialløsninger der giver kommunerne den bedste mulighed for at gøre deres servicetilbud tidssvarende og dække borgernes behov.

Direktør Mette Louise Kaagaard, Local Government, KMD:

som leverandører være dygtige til at tage de nye teknologier i brug, og kommunerne skal efterspørge disse teknologier for at kunne levere tidssvarende services til det nye velfærdssystem.”

”Data bliver hele grundlaget for at kunne drive effektiviseringen i kommunerne. Det nytter ikke at låse data inde i siloer og kasser, så vil det blive meget svært for kommunerne at effektivisere. Der skal være adgang til data over alt for at kunne effektivisere. Der er meget ny teknologi, som med fordel kan drive dette.”

Åbenhed på markedet

Lidt utraditionelt for KMD hilser Mette Louise Kaagaard det velkomment, at der er kommet flere konkurrenter på markedet.

”Der er kommet mere åbenhed i markedet. Men markedet er stadig ikke godt nok til at levere løsninger, der kigger fremad på data. Vi kigger stadigvæk tilbage i data, for at forudsige, hvordan vi tror fremtiden bliver. Det skal vi ændre på med de nye teknologier”.

KMD investerer massivt i digital transformation, i nye åbne, systemer og platforme. De tidligere KMD Monopolssystemer er placeret i en anden forretningsdivision ”Sag og ydelser”, hvor Ole Jensen er direktør. Her ligger Transitionsaftalen med KOMBIT og sagsbehandlingssystemet KMD Sag og de øvrige fagsystemer, der er en del af Monopolbruddet og som vil fases ud i de kommende år.

KMD foretager en forretningsmæssig og markeds-mæssig rokering, der skal gøre virksomheden mere konkurrencedygtig.

««

Nova afløser KMD Sag EDH

Afløseren for KMD Sag EDH hedder KMD Nova, som er et ESDH-system, der er placeret i LG.

”I de gamle monopolssysteme dage lå data i KMD Sag og KMD Sag EDH, og de tilknyttede fagsystemer var ”tynde” og trak data fra KMD sag. KMD Sag følger monopolsystemerne og vil potentielt blive udfaset samtidig med udfasningen af de sidste fagsystemer. Indtil da vil KMD Sag synkronisere data med KOMBITs SAPA og omvendt, så brugeren har det samme overblik. KMD Sag EDH afløses i KMD regi af det nye ESDH-system KMD Nova. KMD Nova vil på linje med andre ESDH-systemer bære data i de sager, hvor data ikke naturligt ligger i fagsystemerne. Ligeledes vil KMD Nova give nem adgang til sagsoverblik, samt tilbyde nye collaborative muligheder mellem borger og sagsbehandler. Men ellers er de nye fagsystemer ”tykke”. Det vil sige data ligger i fagsystemerne, og KMD Nova er et ESDH-system, der giver adgang til sager på tværs af disse systemer,” siger Mette Louise Kaagaard.

KMD har som nævnt foretaget en række opkøb af virksomheder, der arbejder inden for softwareudvikling til kommunerne. De er nu alle med i LG.

Danmark ligger godt til

FAKTA

Danmark er ifølge en ny undersøgelse fra FN det mest digitale velfærdssamfund i verden. Mette Louise Kaagaards ambition er, at det skal Danmark fortsat være. ”I KMD bliver vi nødt til at kigge indad i den måde vi leverer på til det marked der nu engang er. Kommunerne er et kerneområde for KMD. Derfor har vi taget bestik af markedet, hvordan det ønsker at få leveret sine services fra os. Det er baggrunden for at gøre det, vi gør nu.”

”I dag er der fire personer i den arbejdsdygtige alder for hver ældre person, som har brug for hjælp. Om 15 år er der kun 2,3 personer i den arbejdsdygtige alder til at forsørge de ældre medborgere. Det svarer til næsten en fordobling af produktiviteten hos de arbejdsdygtige. Vi bliver ikke flere til at levere. Derfor er vi nødt til at finde nye måder for at løse den udfordring på. KMD’s opgave er at levere den teknologi, der understøtter kommunerne med at hjælpe borgerne.”

”Det kræver noget af os der skal levere velfærden. Det kan ikke gøres på den samme måde som hidtil.”

De seneste tre år har KMD fornyet alle borgernære systemer for et pænt trecifret millionbeløb.

Løsningerne i LG De nye fagsystemer:

FAKTA

■ KMD Momentum hedder det nye system, der er bygget på Microsoft Azure, som afløser KMD Opera og Medialogics Workbase, som KMD opkøbte i 2012.

■ KMD Nexus dækker social- og sundhedsområdet. Det var opkøbet af Avaleo i 2015. KMD Nexus bygger på Java og bruger Oracle som database.

■ KMD Institution er et administrativt system til skole- og institutionsområdet. ”Min Uddannelse” er løsningen til skoleområdet efter opkøb af UV-Data i 2016.

■ KMD Nova er det nye ESDH-system til sag- og dokumentstyring. Det afløser det tidligere KMD Sag EDH.

■ KMD Opus er fortsat KMD’s suite til administrativ styring i kommunerne.

■ KMD opkøbte Medtime til planlægningssystemer til sygehussektoren og Rambøll Care, som ligeledes er på sundheds- og omsorgsområdet.

Kommunerne bruger Støttesystemet Adgangsstyring til Danmarks Adresseregister (DAR)

Danmarks Adresseregister (DAR) er det første fælleskommunale fagsystem, der er gået i drift i 98 kommuner med Støttesystemet Adgangsstyring for brugere. Det åbner nye perspektiver for at bruge Støttesystemerne langt bredere, og ifølge KOMBIT er BBR og FLIS er de næste fagsystemer i rækken, som kommunerne kan logge på ved hjælp af Støttesystemet.

Støttesystemet Adgangsstyring er taget i brug i forbindelse med idriftsættelsen af DAR, som er en del af Grunddataprogrammet. I KOMBITs arbejde med at driftsmodne Støttesystemerne, har Adgangsstyring for brugere nu fået sin debut i alle landets kommuner. Mange kommuner har over 350 forskellige it-systemer, og det kan derfor være en tung administrativ opgave at holde styr på roller og rettigheder til de mange systemer. Implementeringskonsulent for Støttesystemer, Peter Hansen, KOMBIT: "Når man tænker på, at kommunerne har flere hundrede systemer at administrere rettigheder til, så giver det rigtig god mening, at få løsninger til at anvende samme tekniske standard og metode til at administrere roller og rettigheder. Så, jo flere systemer KOMBIT og kommunerne kan koble til Støttesystemerne, desto større fordele vil kommunerne opnå – både administrativt og økonomisk". "Og så må vi ikke glemme, at Adgangsstyring også er en gevinst for slutbrugeren, altså den medarbejder der skal logge på sit fagsystem. Her tilbyder Adgangsstyring for brugere Single Sign On, som betyder, at slutbrugeren undgår at skulle huske brugernavn og passwords til alle de systemer, de dagligt bruger for at løse deres opgaver".

Tre Støttesystemer

Adgangsstyringen består af tre Støttesystemer. Dels af Støttesystemet Administrationsmodul, dels af Adgangsstyring til systemer og Adgangsstyring til brugere. De tre Støttesystemer udgør tilsammen en integreret løsning for kommunerne til at sikre, at brugerne får adgang til de rigtige systemer og de rigtige data samt kan håndtere sikkerheden med anvendelsen af fagsystemer.

I forhold til DAR er det Støttesystemet Adgangsstyring for brugere, der nu er gået live.

Et første skridt på rejsen er taget – flere skridt venter

Kommunerne har ifølge Peter Hansen gjort et rigtig godt stykke arbejde med at blive klar til DAR.

"Kommunerne har været igennem nogle opgaver hvor de blandt andet har skulle integrere deres infrastruktur til Adgangsstyring for brugere. Det er sket samtidig med, de har skulle lære en ny måde at oprette og administrere rettigheder på. Det er min oplevelse, at kommunerne har været motiverede til opgaven, og de har været drevet af en stærk pionerånd, som har sikret, at DAR er blevet en god start på en rejse, hvor vi nu udbreder anvendelsen af støttesystemerne".

”Næste skridt på rejsen er de fagløsninger, KOMBIT udruller i kommunerne i 2018. Herefter kommer alle de løsninger, der er omfattet af SKI 02.19 aftalen. Det er ret mange løsninger der ligger på den aftale, så der er ingen tvivl om, at udbredelsen for alvor vil kunne mærkes i kommunerne det næste år frem. Og heldigvis for det – det er helt i tråd med kommunernes og KOMBITs strategi”.

Lige nu er kommunerne i gang med at sikre, at landets BBR brugere kan logge på BBR 1.8 med Adgangsstyring. Efter sommerferien går FLIS live med Adgangsstyring for brugere, og i slutningen af året, bliver det DUBU 3.0, der går i drift på Adgangsstyring.

««

FAKTA

Administrationsmodulet er et brugervendt system, der indeholder brugergrænsefladen mellem brugeren og it-systemet. De to Støttesystemer Adgangsstyring til systemer og Adgangsstyring til brugere er underliggende infrastruktursystemer.

Gennem Administrationsmodulets brugergrænseflade kan kommunen administrere de aftaler, der gør det muligt for forskellige it-systemer at udveksle data. Det gælder eksempelvis aftaler om tilslutning af systemer og administration af de roller, som brugere og systemer kan tildeles.

KOMBIT sætter deadline for Støttesystem på SKI 02.19

Støttesystemet Adgangsstyring til brugere er gået i drift og nu sætter KOMBIT en tidsfrist for, hvornår leverandørerne under indkøbsaftalen SKI 02.19 skal opfylde kravene til integrationen. Der er sat en deadline den 1. december 2018.

Da SKI introducerede den nye 02.19 i november 2014, bakkede den op om KOMBITs Støttesystemer og rammearkitektur. Det skete før de første Støttesystemer var udviklet. Nu er Støttesystemet Adgangsstyring til brugere gået i drift og anvendes af DAR.

Som en del af SKI 02.19 aftalen har SKI i samarbejde med KOMBIT defineret en række krav til snitflader og integrationer til de fælleskommunale systemer og rammearkitekturen. I praksis betyder aftalen nu, at leverandørerne er forpligtet til at klargøre deres løsninger, så de kan integrere til Støttesystemet Adgangsstyring.

Adgangsstyring er således den første obligatoriske integration der sættes i drift under aftalen. Støttesystemet er gået i produktion til løsningerne Danmarks Adresse Register (DAR) og BBR. Det planlægges at tage Støttesystemet i brug til flere KOMBIT-løsninger i løbet af efteråret 2018.

Projektleder i Gladsaxe Kommune: ”Støttesystemerne og rammearkitekturen er en stor fordel for kommunerne”

Senior Projektleder i Digitaliseringsafdelingen, Andreas Behrens, Gladsaxe Kommune, er en varm fortæller for anvendelsen af Støttesystemer og den Fælleskommunale Rammearkitektur. Han har på vegne af Gladsaxe Kommune sammen med udvalgte kollegaer fra fagområderne været pilotkommune på en række af KOMBITs fagsystemer.

Gladsaxe Kommune har været pilotkommune på en række af KOMBITs fagsystemer. Kommunen var den første, der fik hul igennem til BBR. Lige nu drejer det sig om Støttesystemet Adgangsstyring, som er det første Støttesystem fra KOMBIT, der er gået i produktion til DAR og BBR.

”Jeg er varm fortæller for den måde, det hele bliver lavet på. Støttesystemerne vil give kommunerne en samlet struktur, den samme platform, og en ensartet måde at gøre det på, når it-brugere skal have adgang til it-systemer. I forhold til tildeling af rettigheder sker det også efter de samme principper. Det er en stor fordel for kommunerne at finde en standardiseret måde at gøre det på.”

”Det er den samme lille gruppe af mennesker, der styrer systemadgangen i Gladsaxe Kommune. Vi har to mennesker, der tager sig af den praktiske del af systemadgangen for rigtig mange systemer. Der har selvfølgelig været en indlæringsperiode for os. Det er nye principper, nye processer og vi har skullet have nye værktøjer. Men det går fremad og retningen er rigtig”.

Han understreger det er et langt træk at komme i mål. Men initiativerne, der sættes i gang, trækker i samme retning.

”Jeg synes det er stærkt, og principperne i rammearkitekturen er til stor fordel for kommunerne. Fordi jo flere systemer, vi kan koble os på gennem Støttesystemerne, desto bedre rationale for kommunen. Adgangsstyring til brugere er det første Støttesystem, vi har taget i brug. Vi bruger det til DAR og BBR og SAPA. Adgangsstyringen i SAPA er dog væsentlig mere kompleks end BBR og DAR,” siger Andreas Behrens.

SAPA er kun taget i brug i begrænset omfang i Gladsaxe Kommune af tre årsager.

Dels er det en interimudgave af SAPA, der er taget i drift, dels er en vigtig funktion af sikkerhedsmæssige årsager slået fra, og dels giver SAPA endnu kun adgang til de samme data, som medarbejderne i dag kan se i KMD SAG.

”Når de udfordringer bliver løst, vil SAPA blive taget i brug i større omfang i kommunen. Vi forventer, at SAPA bliver et godt værktøj til at understøtte den tværgående og helhedsorienterede sagsbehandling,” siger Andreas Behrens.

««

Den digitale infrastruktur

Inden for netværk og enheder til IOT-løsninger og Smart City, har markedet endnu ikke konsolideret sig på nogle få altdominerende standarder, som vi kender det fra internetprotokoller og operativsystemer. Eksperter hævder at det ikke udgør noget problem.

"Netværksprotokollerne kan noget forskelligt og komplementerer i høj grad hinanden, så jeg betragter det ikke som et problem, at der er flere protokoller frem for bare én. Det vigtige er at få defineret, hvad det er man ønsker at opnå med sin IoT-løsning. Derefter giver teknologivalget næsten sig selv," siger Mads Lauridsen, Ph.d. inden for trådløs kommunikation, lektor og leder af IoT Living Lab på Aalborg Universitet.

Bo Fristed, IKT-chef i Århus Kommune, bakker op. Han ser heller ikke teknologien som udfordringen i forhold til for alvor at løfte IoT/Smart City-løsningerne op i storskaladrift.

"Løsningerne er teknisk set ikke svære. Der er mange gode user cases, så udfordringerne med at løfte IoT/Smart City-projekterne op i stor-skaladrift ligger andre steder".

Han peger på, at de kommunale it-afdelinger udfordres af, at de skal arbejde med systemer, hvor snitfladerne mod den fysiske verden er en central del af løsningerne.

Bo Fristed er med i OS2-fællesskabet som har startet en fællesoffentligt IOT-projekt i OS2-regi.

På de følgende sider 26-33 er der tema om den digitale infrastruktur i kommunerne. Temaet indledes med en historie om et annulleret udbud i Lejre Kommune.

Foto: Lejre Kommune

Markedet når ikke ud til de yderste adresser i Lejre Kommune

Lejre Kommune har annulleret sit teleudbud efter i alt to års arbejde med at forbedre mobil- og bredbåndsdækningen i kommunen.

Lejre Kommune har annulleret sit teleudbud. Kommunen efterspurgt digital infrastruktur til kommunens egne decentrale institutioner som skoler, plejehjem og forsyningsvirksomheder. Det skete med den forventning, at teleoperatører eller energiselskaber kunne se en positiv business case i også at kunne tilbyde virksomheder og private hurtige internetforbindelser på disse strækninger. Men nej. Det lykkedes ikke. Det eneste tilbud, kommunen fik, kom fra TDC. Ifølge kommunaldirektør Inger Marie Vynne, Lejre Kommune, lå dette tilbud to til tre gange over den pris, som kommunen havde forventninger om at skulle betale. Disse forventninger til priserne kommer bl.a. fra Moderniseringsstyrelsens pris aftaler for tele ydelser. Tilbuddet fra TDC var således uden for kommunens økonomiske rækkevidde. Kommunen har nu arbejdet i to år med at forbedre mobil- og bredbåndsdækningen og igangsat en række initiativer på området. Kommunen ender med at annullere udbuddet.

Kommunen ønsker ikke at oplyse yderligere om priserne i TDC's tilbud,

men tilkendegiver blot at de lå "væsentligt over det forventede" og at udbuddet nu er annulleret. Markedet når med andre ord ikke ud til de decentrale kommunale adresser og de yderst placerede ejendomme i Lejre Kommune.

Inger Marie Vynne: "Vi modtog kun et bud, som var væsentligt dyrere end forventet. Det kan således konstateres, at efterspørgsel af dækning ved indkøb til eget kommunalt behov ikke virker som et instrument for en kommune af vores størrelse, når der reelt ikke er konkurrence på den underliggende infrastruktur i kommunen".

Vicedirektør Adam Vieth, TDC Erhverv, siger: "Det er ikke ualmindeligt, at en udbudsproces bliver annulleret, når der kun afgives bud fra en enkelt byder. Det er kommunen i sin gode ret til, og det respekterer vi selvfølgelig," siger han.

TDC ønsker heller ikke at give yderligere oplysninger om priserne i tilbuddet.

Kortlægningen

Det er telekonsulentfirmaet Netplan, der har lavet kortlægningen for Lejre Kommuner, om hvilke hastigheder, det er muligt at få på de enkelte adresser. Kommunen endte med et kort med røde prikker som udtryk for, at der var dårlig internetforbindelse på adressen og grønne prikker på de adresser, hvor de tilgængelige internethastigheder var i orden. Som sagt var udbuddet lagt til rette efter at sikre bedre dækning i kommunen ved at efterspørge digital infrastruktur til de decentrale institutioner og så tilbyde virksomheder og private om at kunne koble sig til på disse strækninger. Lejre Kommune forsøgte med andre ord gennem egen efterspørgsel at sikre bedre dækning til de private borgere og virksomheder.

"Efter kortlægningen af adresser med utidssvarende internetforbindelser havde vi tilsvarende et behov for at få fornyet vores kontrakter på vores egne institutioner og få trukket en digital infrastruktur og bruge det som løftestang for virksomheder og borgere," siger Inger Marie Vynne.

Kommunen var i dialog med en række teleoperatører inden udbuddet, som blev offentliggjort lige før jul i 2017.

"Vi endte med et tilbud fra TDC som vi ikke kunne acceptere på grund af prisen. Det var tre gange over, hvad vi forventede," siger Inger Marie Vynne.

Udbudsjurist Simon Fischer, Lejre Kommune: "Der er ingen konkurrence på den digitale infrastruktur i Lejre Kommune. Det blev besluttet politisk, at vi ikke ville give statsstøtte i forbindelse med udbuddet af vores egne kommunale adresser. Det blev begrundet i de dårlige erfaringer fra øvrige kommuner, som har forsøgt det samme. Vi lod teleselskaberne konkurrere på de dårligst dækkede adresser. Jo mere fiber, vi kunne brede ud til de decentrale institutioner, som kommunen betalte for, desto bedre ville business casen være for teleselskaberne og for borgerne og virksomhederne. Men det lykkedes vi ikke med".

Kommunaldirektøren i Lejre Kommune er ikke tilfreds med situationen. Kommunen har gjort alt det, som det nye telefonilg siger, kommunen skal gøre for at få den digitale infrastruktur bredt ud.

"Hver fjerde ejendom står i dag uden ordentlige internetforbindelser. Det er et betydeligt problem, som skyldes dårlig konkurrence på telemarkedet," siger Inger Marie Vynne.

Vi modtog kun et bud, som var væsentligt dybere end forventet. Det kan således konstateres, at efterspørgsel af dækning ved indkøb til eget kommunalt behov ikke virker som et instrument for en kommune af vores størrelse, når der reelt ikke er konkurrence på den underliggende infrastruktur i kommunen.

Kommunaldirektør Inger Marie Vynne,
Lejre Kommune:

”

Foto: Lejre Kommune

FAKTA

I 2016, da kommunen satte kortlægningen af internethastigheder i gang, havde kommunen en dækningsgrad på 56 pct. med adgang til 100 Mbit/s ned og 30 Mbit/s op. I 2018 har 75 pct. af adresserne nu mulighed for at få disse hastigheder. I følge Energistyrelsens opgørelse har hver fjerde ejendom i Lejre Kommune maksimalt 10 Mbit/s ned og 2 Mbit/s op. Det er den gruppe af ejendomme markedet ikke når. Landsgennemsnittet er nu tæt på 90 pct. Lejre Kommune er dermed en af de kommuner, der ligger længst fra regeringens målsætning om i 2020 at have adgang til 100 Mbit/s ned og 30 Mbit/s op.

Lejre Kommune mister 584 adresser i Bredbåndspuljen

Det nye telefonilg har ændret reglerne for tildeling af midler fra Bredbåndspuljen. Lejre Kommune er nu angivet som bykommune, og det betyder, at byzoneadresser, som gerne vil søge om midler i Bredbåndspuljen, ikke vil have mulighed for dette. Lejre Kommune har mistet 584 adresser i Lejre By, ifølge Energistyrelsens opgørelse.

En af de muligheder mindre bysamfund og yderligt placerede ejendomme har for at få hurtigt internet er at søge midler fra Bredbåndspuljen, som i 2018 har 100 mio. kr. til rådighed. Lejre Kommune er efter det nye telefonilg stillet dårligere, da kommunen er angivet som bykommune. Det betyder, Energistyrelsen har fjernet 584 adresser fra Lejre By, som nu er udelukket fra at søge støtte fra Bredbåndspuljen. Lejre Kommunes byråd har politisk besluttet at vil udbrede den digitale infrastruktur ved at sætte masteleje til 0 kr. og desuden ansat Carsten Torild, som mobil- og bredbåndskonsulent, der arbejder for at få markedet til at mødes med borgere og virksomheder i områder, hvor markedet ikke naturligt finder vej.

"Hver installation i landsbyerne i Lejre Kommune koster minimum

mellem 40.000-50.000 kr. Kommunen giver et tilskud på 5.000 kr. pr. matrikel og borgeren eller virksomheden skal selv betale minimum 4.000 kr. – i alt 9.000 kr. Men efter de nye regler skal brugeren eller operatøren betale en tredjedel af de samlede omkostninger. Det hænger ikke rigtigt sammen for operatørerne i områder hvor der er langt mellem ejendommene. Samtidig skal udbydere åbne deres net for andre operatører. Så lige nu ser det svært ud for Lejre Kommune at få andel i Bredbåndspuljen i 2018," siger Carsten Torild.

Der er ikke en hurtig løsning som løser problemerne i Lejre Kommune. Bredbånds- og mobilkoordinatoren tager dialogen med teleselskaberne på vegne af borgere og virksomheder. Der er to lokalsamfund med i Bredbåndspuljen fra 2017. Det ene projekt har i alt 400 ejendomme. Men ændringerne i Bredbåndspuljen for 2018, hvor Lejre er blevet bykommune, gør det sværere for Lejre at få del i Bredbåndspuljen. "Det handler om at få borgerne og virksomhederne til at samle sig for at få teleselskaberne til at interessere sig for de enkelte projekter. Interessen er der fra begge sider".

"Jeg hjælper også landmændene. Enten med mobilbredbånd eller en fast trådløs med parabol, og Osted nettet er rigtig store i kommunen. De sætter master op og linker dem. Det er en rigtig god løsning for de ejendomme, der ligger langt væk fra opkoblinger til fibernet," siger Carsten Torild.

”

IoT/Smart City:

Flere standarder ingen hindring for solide løsninger

Hvad angår netværk og enheder til løsninger inden for IoT (Internet of Things) og Smart City, er markedet endnu ikke konsolideret på nogle få altdominerende standarder, som vi kender det fra internetprotokoller og operativsystemer. På det europæiske marked er der dog ved at tegne sig et klart billede inden for netværksprotokoller til den trådløse kommunikation mellem enhederne i den fysiske verden og backend.

Fra teleoperatørerne kommer NB-IoT, LTE-M og 3/4G (og snart 5G) som de mest udbredte protokoller. Fra øvrige aktører på markedet kommer først og fremmest LoRaWAN og SigFox.

IoT/Smart City-løsningerne kører på såkaldt LPWAN (low-power wide-area network), og som navnet siger, er rækkevidde og lavt energiforbrug på sensorer og andre enheder i løsningerne centrale krav.

"Netværksprotokollerne kan noget forskelligt og komplementerer i høj grad hinanden, så jeg betragter det ikke som et problem, at der er flere protokoller frem for bare én. Det vigtige er at få defineret, hvad det er man ønsker at opnå med sin IoT-løsning – derefter giver teknologivalget næsten sig selv," siger Mads Lauridsen, Ph.d. inden for trådløs kommunikation, lektor og leder af IoT Living Lab på Aalborg Universitet.

Som eksempel nævner han SigFox-netværket, der herhjemme bliver drevet af IoT Denmark. Det har en fornuftig dækning og er en god løsning til sensoraflysninger. Men hvis man også har behov for at sende større pakker downlink, dvs. fra netværket tilbage til enheden eksempelvis til styringsformål eller softwareopdatering, så har SigFox den udfordring, at man kun kan sende pakker, der fylder 8-12 Bytes. LoRaWAN har en lidt dårligere rækkevidde end SigFox, men kan sende større pakker, også downlink.

Forskellige forretningsmodeller

De to protokoller repræsenterer også to helt forskellige modeller med hensyn til omkostninger og implementering. Med LoRaWAN etablerer man som udgangspunkt selv netværket, opsætter de fysiske enheder, etablerer den nødvendige backend og står for driften. SigFox er et netværk, der bliver stillet til rådighed på abonnementsvilkår.

"For en større organisation, der har mulighed for selv at løfte opgaven, kan LoRaWAN være det rigtige valg, fordi man får mulighed for selv at designe løsningen efter de specifikke behov. For en mindre organisation kan det derimod være en fordel at vælge en abonnementsløsning, hvor hele infrastrukturen er med i leverancen," siger Mads Lauridsen.

Han tilføjer, at i tilfældet SigFox skal man tage med i betragtning, at virksomheden bag er fransk, og alle data kører igennem serverne i Frankrig. En ulempe for nogle, der så må vælge en anden løsning, mens det for andre ikke betyder noget.

Hvad angår LoRaWAN er der, ifølge Mads Lauridsen, en interessant udvikling i gang, da det svenskejede selskab Teracom er i færd med at etablere et landsdækkende LoRaWAN-netværk, hvor man som kunde blot skal koble sig på. Og hvis der skulle være dårlig dækning et sted, kan man koble sin egen gateway op og dække "hullet".

Han peger også på The Things Network, der ligeledes kører på LoRaWAN, som et rigtig interessant initiativ. Det er et åbent brugerdrevet netværk med tilhørende Open Source udvikler-community, hvor alle har adgang til at koble sin egen gateway på og udnytte andre brugeres dækning.

Teknologien er der

NB-IoT og LTE-M, som herhjemme indtil videre kører på TDC og Telenors netværk, og 3/4G er ifølge Mads Lauridsen udmærkede teknologier, men har også forskellige styrker og svagheder. Hvad angår det kommende 5G-netværk, som vil tilbyde meget lav forsinkelse på signalet (latency red.), høj grad af pålidelighed og mulighed for transport af store mængder data, forventer han ikke, at det i første omgang får en rolle at spille i forhold til IoT/Smart City.

"I første fase vil 5G ikke være målrettet de klassiske IoT-krav om lang rækkevidde, lavt energiforbrug og billige enheder, og indtil videre løser NB-IoT og LTE-M også opgaven ganske udmærket. Det kan dog tænkes, at IoT bliver tænkt ind i en senere fase af 5G," siger han.

Helt overordnet mener Mads Lauridsen, at teknologien til at implementere IoT/Smart City-løsninger er til stede – og dertil kommer, at sensorerne og andre enheder i dag kan fås til rigtig fornuftige penge.

"Det er korrekt, at der stadig er forskellige standarder eksempelvis med hensyn til netværksprotokoller, men det er ikke en hindring for at implementere gode løsninger. Hvis man kan beskrive, hvad man vil have løst, vil

”

Vi vil gerne være 'lige glade' med selve transmissionen og i stedet fokusere på at anvende de bedste og billigste sensorer til den specifikke funktionalitet, de skal understøtte. Indtil videre foretrækker vi at bruge vores eget LoRaWAN, men er åbne over for andre muligheder.

Chef for ITK Bo Fristed, Aarhus Kommune

Det er korrekt, at der stadig er forskellige standarder eksempelvis med hensyn til netværksprotokoller, men det er ikke en hindring for at implementere gode løsninger. Hvis man kan beskrive, hvad man vil have løst, vil der være teknologi til det.

Phd. Trådløs Kommunikation Mads Lauridsen, Aalborg Universitet:

der være teknologi til det,” siger han.

På den tekniske front ser han i højere grad udfordringen i integrationen mellem IoT/Smart City-løsningerne og de eksisterende systemer, der skal anvende data. Som eksempel nævner han indeklimadata fra en skole, der skal sendes som input til et bygningssstyringssystem, der ikke umiddelbart er gearret til at modtage data eller agere automatisk på dem.

Fokus på sensorer og funktionalitet

Bo Fristed er chef for ITK - Innovation Teknologi Kreativitet i Aarhus Kommune og derudover involveret i en lang række initiativer inden for IoT og Smart City, blandt andet i det offentlige digitaliseringssamarbejde OS2. Strategien i forhold til netværksstandarder i Aarhus Smart City-løsninger er klar.

”Vi vil gerne være 'ligeglade' med selve transmissionen og i stedet fokusere på at anvende de bedste og billigste sensorer til den specifikke funktionalitet, de skal understøtte. Indtil videre foretrækker vi at bruge vores eget LoRaWAN, men er åbne over for andre muligheder.”

Bo Fristed ser ikke 5G som relevant i IoT/Smart City-sammenhæng på nuværende tidspunkt.

”Det næste lange stykke tid kan vi sagtens klare os med de forskellige lavfrekvente transmissioner. 5G er her jo heller ikke endnu, og det vil kræve en meget stor investering at få etableret den dækning, der er nødvendig til IoT/Smart City-anvendelserne,” siger han.

Driftsafdelingerne skal involveres

Helt overordnet ser Bo Fristed ikke teknologien som udfordringen i forhold til for alvor at løfte IoT/Smart City-løsningerne op i storskaladrift. ”Løsningerne er teknisk set ikke svære, og der er mange gode user cases, så udfordringerne med at løfte IoT/Smart City-projekterne op i storskaladrift ligger andre steder,” siger han og peger blandt andet på, at det for de kommunale it-afdelinger er en ny øvelse at skulle arbejde med systemer, hvor snitfladerne mod den fysiske verden er så central en del af

løsningerne. For at komme pilotsygen til livs – som Bo Fristed anerkender har været udbredt på området – er det også vigtigt at inddrage de dele af det kommunale driftsapparat, som skal aftage og drifte løsningerne.

”Man må erkende, at der sommetider kan være langt mellem dem, der arbejder med at udvikle projekterne, og den driftsafdeling i kommunen, som vil være den naturlige aftager af løsningen. Vi har lavet en shortlist over projekter, som vi går i gang med efter sommerferien, og der har vi netop af den grund valgt fra starten at involvere den afdeling, der senere skal stå for driften inklusive en aftale om finansiering,” forklarer han. Så teknologien er til rådighed, brugerhistorier er der rigeligt af, og selvom det ifølge Bo Fristed måske tidligere har været svært at påvise den faktiske nytteværdi af nogle af de mange projekter, så er der efterhånden mange gode business cases.

”Det interessante ved IoT/Smart City-løsningerne lige nu er, at de ikke er specielt dyre at implementere. Som eksempel har vi gang i et projekt med sensorer i vores cirka 1.000 fjernvarmebrønde, der skal advare om temperaturstigninger og forøget fugtniveau i den enkelte brønd. Det vil give os mulighed for at sende en advarsel til den ansvarshavende, så man kan udføre en tidlig indsats, inden der er tale om et egentligt ledningsbrud. Udgiften til sensorer vil være omkring 400.000 kr., og besparelsen bare det første år vil være omkring 1 mio. kr.” siger han.

Et andet eksempel er opsætning efter sommerferien af 50 klimasensorer på udvalgte steder i Aarhus i samarbejde med en privat virksomhed. Her måles på en række forskellige klimaforhold, som for eksempel UV, lysstyrke, regn, temperatur, lufttryk og -fugtighed, støj og forskellige slags gasser og partikler.

”Det vil give byen værdifulde data, der kan føre til en indsigt, vi ikke har haft tidligere, samtidig med at vi kan bruge data til at informere borgerne på en helt ny måde,” fortæller Bo Fristed.

Fællesoffentlig IoT "serviceplatform" på vej

Der anvendes mange forskellige protokoller for trådløs kommunikation i IoT-løsninger (Internet of Things). Det er ikke nødvendigvis et problem, men hvis data fra forskellige enheder med forskellige protokoller skal bruges som ét samlet input eller bruges til flere formål, er der brug for at få normaliseret data. Den udfordring tager det fællesoffentlige digitaliseringsfælleskab OS2 op i OS2 IoT-projektet.

De mange standarder, der aktuelt findes inden for IoT-løsninger, kan give udfordringer i de konkrete implementeringer. Data kommer måske via to forskellige netværksprotokoller (f.eks. LoRaWAN og SigFox), og forskellige typer sensorer, der har samme formål i løsningen, leverer data i forskellige formater.

I Aarhus har kommunen forskellige vindmålere. Den ene leverer data på en skala mellem 0 og 100 og en anden, der lever data på en skala mellem 0 og 360.

"Denne situation kalder i den grad på en fælles standard, som ikke findes i dag, og som realistisk set aldrig vil komme. Vi har brug for at kunne normalisere data, så de kan bruges til såvel det konkrete som andre formål. Det er grundlæggende det, som OS2 IoT projektet skal håndtere," forklarer Bo Fristed, chef for ITK - Innovation Teknologi Kreativitet i Aarhus Kommune og i bestyrelsen for det offentlige digitaliseringssamarbejde OS2.

Åben platform

Målet er at skabe en åben platform, som alle – både offentlige og private – virksomheder kan udvikle på og bruge. Den vil så kunne tilbydes leverandørerne som den ene kobling til de mange forskellige Smart City-tjenester, som de behøver at forholde sig til. Platformen vil kunne modtage alle gængse transmissionstyper, og ved hjælp af API'er eller egentlige oversættelsesmoduler, vil data kunne normaliseres før output. Derudover vil der være en række konfigurationsmuligheder eksempelvis hvor ofte, der skal sendes besked til modtageren af data, ligesom man kan monitorere den enkelte sensors tilstand.

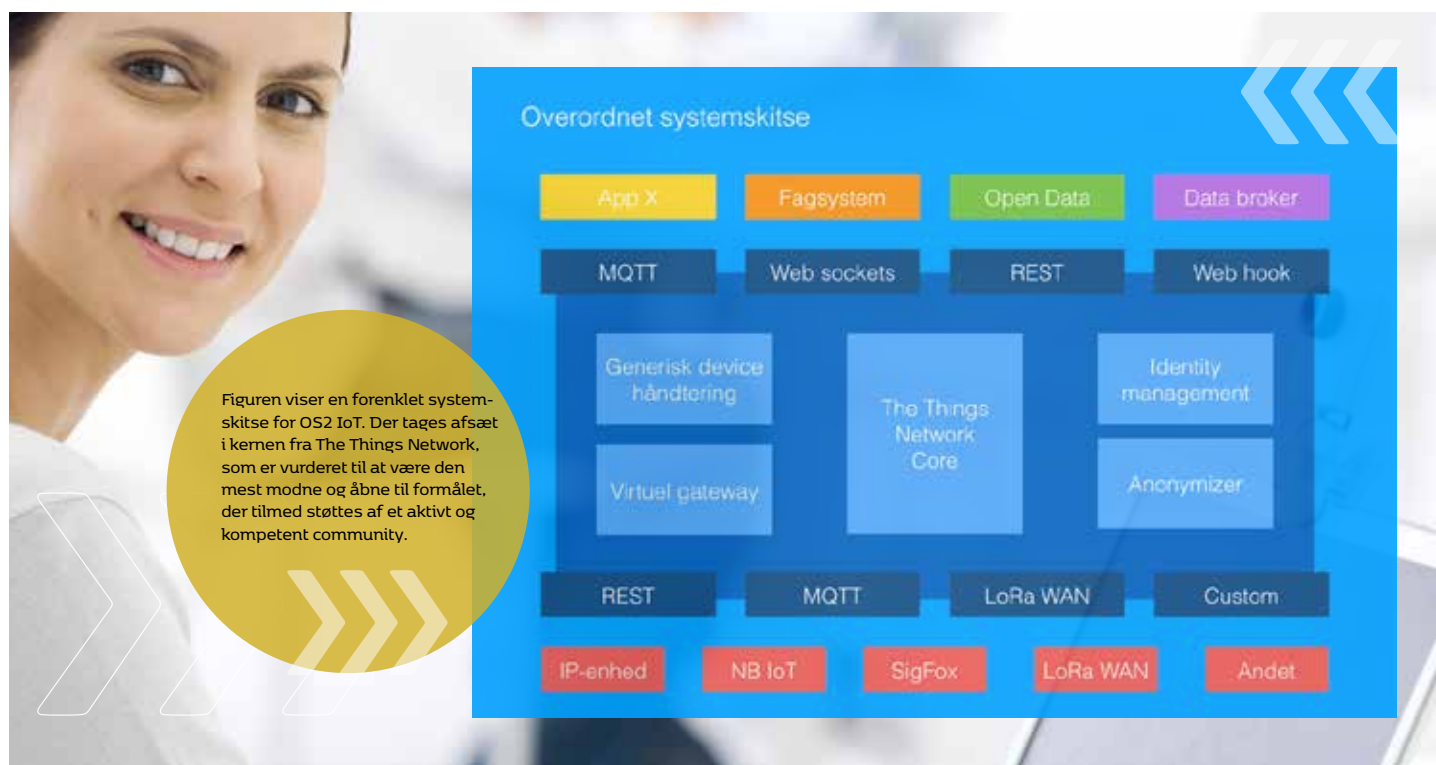
"OS2 IoT er tænkt som en slags serviceplatform, det vil sige et stykke infrastruktur, som vil kunne gøre udviklingen af nye løsninger lettere og billigere samt reducere driftsomkostningerne. Idéen er, at de fysiske enheder involveret i IoT-løsningerne kan få et stempel som "OS2 IoT enabled", hvis de opfylder kravene til inputformatet," fortæller Bo Fristed.

Del af rammearkitekturen?

OS2 IoT projektet endnu er på skitseplanet, men man vil bruge de standarder som anvendes i OASC (Open & Agile Smart Cities), et non-profit netværk bestående af knap 120 byer i verden. Projektet er blevet præsenteret for KL. Der er en dialog i gang i forhold til at afklare, om platformen kan blive et eksternt bidrag ind i Den Fælleskommunale Rammearkitektur, ligesom man arbejder på at færdiggøre finansieringen af projektet. Der findes i dag ikke en lignende platform i Danmark, men de store cloududbydere som Microsoft og Amazon tilbyder IoT-platforme inklusive oversættelsesmoduler og API'er.

"Som sådan ville der ikke være noget problematisk i at anvende internationale udbydere, blot der en databehandlertaftale, der opfylder de kriterier og krav, vi stiller op. Men vores ønske er at skabe en åben platform, hvor vi i fællesskab kan udvikle og dele løsningerne, og det vil vi kunne med OS2 IoT-platformen," siger Bo Fristed.

<<<

Strategisk outsourcing Mission: Possible.

Overlad dine bekymringer om trusler til os

Det kan være omfattende at holde **it-sikkerhedsniveauet** opdateret på egen hånd og holde hackerne ude – outsource dine bekymringer til os, med en MANAGED DETECTION & RESPONSE løsning.

- Monitorering af netværk
- Detektion af hændelser
- Proaktiv trusselsanalyse og angrebssimulationer
- Responstjeneste
- Rådgivning & assistance
- Adgang til it-sikkerhedsspecialister
- Anerkendt af Gartner

Prøv vores service **gratis** i 30 dage

ezena
Sikre rammer om IT

Ezena A/S er en it-specialistvirksomhed med fokus på it-sikkerhed og er anerkendt af Gartner som ét af i alt 8 europæiske it-sikkerhedsfirmaer som leverandør til MDR-markedet. Ezena leverer alt lige fra rådgivning, it-sikkerhedstests til implementering af og uddannelse i den løsning, der passer til den enkelte kommune. Hos Ezena arbejder vi udelukkende med afprøvede teknologier fra velestimerede producenter, som vi kan stå inde for og som vores medarbejdere er specialiseret i.

ezena.com / +45 7020 1260 / info@ezena.com

Lave lejepriser for mobilmaster i byer skævvrider mobildækningen

Mange danske kommuner kæmper lige nu med at indgå aftaler med mobilsekskaberne om opførelse af nye master. Udfordringen for kommunerne består i, at vejledningen fra Energistyrelsen om fastsættelse af lejepriser for mobilmaster fortolkes forskelligt af kommuner og mobilsekskaber.

Energistyrelsen udgav i 2015 en vejledning i, hvordan kommuner kan indgå aftaler med teleselskaber om leje af arealer og mastepositioner. Vejledningen anbefaler tre forskellige modeller, og i halvdelen af landets kommuner har man taget udgangspunkt i model 1, som sætter den laveste masteleje og derfor er mest populær blandt mobilsekskaberne. Men også blandt kommunerne, for selv om lejeindtægten er lav, giver den bedre mobildækning og dermed flere skatteindtægter ved at tiltrække børnefamilier og virksomheder.

Netplan er en telekonsulentvirksomhed, som rådgiver kommuner på dette område. Vi oplever, hvordan televirksomheder presser kommuner til lave priser for jord og bygninger, der skal bruges til mobildækning.

Vi taler især om kommuner, som ikke ønsker at bruge Model 1 til at fastsætte lejepriser for mobilmaster i større byer.

Vejledningen fra Energistyrelsen er som udgangspunkt udmærket, men den mangler en anvisning på, hvordan man kommer fra en offentlig vurderet salgspris til en årlig lejeværdi. Vejledningen anbefaler, at man benytter "den kapitaliseringsfaktor der normalt benyttes ved sådanne beregninger". Men kapitaliseringsfaktoren er en ganske diffus størrelse, som kræver individuel vurdering af f.eks. ejendomsmæglere for at fastsætte den rigtigt.

Hver anden kommune giver billig adgang

Mange kommuner har et naturligt ønske om at give teleselskaberne en så billig leje som muligt, og har derfor benyttet en meget lav kapitaliseringsfaktor. Den lave pris er heller ikke noget problem for arealer i landzoner og

i øde områder. Men når arealet skal stilles til rådighed i byen, er sagen en helt anden.

I bymæssig bebyggelse afhænger værdien af arealet af en lang række andre faktorer – også faktorer som ikke er indregnet i model 1. Af den grund anbefaler styrelsen to andre modeller, hvor man enten får foretaget en faglig vurdering af arealet eller hvor man sammenligner med tilsvarende arealers lejeværdi.

Teleselskaberne vil gerne bruge den billige model over alt

De to metoder som indeholder vurderinger, er komplicerede at bruge, og påfører kommunen en ekstra omkostning, når en ejendomsmægler eller vurderingsspecialist skal hyres ind.

Mange af de kommuner, som i dag ikke har forhandlet nye lejeaftaler på plads med teleselskaberne, oplever at det er ganske vanskeligt at opnå enighed om lejeprisen og vilkårene i de to modeller. Det giver usikkerhed om dækningen og usikkerhed for mobilsekskaberne om, hvor de i fremtiden skal placere master og til hvilken pris. Alt sammen til ugunst for alle. Vores påstand er, at de lave lejepriser for mobilmaster i byområder skævvrider mobildækningen.

Hvis kommunen følger mobilsekskabets beregninger og går ned i lejepris, løber kommunen en risiko for at give en – formodentlig ulovlig – konkurrence overfor private lodsejere i området.

Går kommunen ikke ned i lejepris, presser mobilsekskabet kommunen ved at undlade at investere i yderligere i mobildækning i den pågældende kommune.

Mange af de kommuner, som i dag ikke har forhandlet nye lejeaftaler på plads med teleselskaberne, oplever at det er ganske vanskeligt at opnå enighed om lejeprisen og vilkårene i de to modeller. Det giver usikkerhed om dækningen og usikkerhed for mobilselskaberne om, hvor de i fremtiden skal placere master og til hvilken pris. Alt sammen til ugunst for alle.

Torben Rune og Michael Jensen, Netplan

De andre faktorer

Der er derfor brug for en mere nuanceret metode til at opnå enighed om lejepriser, og Netplan har i den sammenhæng foreslået en række kommuner at udbygge Energistyrelsens model 1, så den også tager hensyn til en række andre faktorer.

Sådanne faktorer kan f.eks. være, hvor masten ønskes opført. Står den på en øde strand, hvor der kun er telekunder, når badevandet er varmt, skal lejeprisen kunne reduceres. Det samme er tilfældet, hvis den er nødvendig for at dække et vigtigt industriområde, et landbrug eller et offentligt areal. Omvendt hvis masten opføres i bymæssigt område, hvor abonnenterne bor tæt og der er kunder hele året. Så skal kommunen have mulighed for at hæve lejeprisen.

På den måde kan kommuner opfylde forpligtelsen til at foretage en konkret vurdering af lejeprisen, og mobilselskaberne har en sikkerhed for, at lejeprisen er baseret objektive kriterier, der afspejler markedsmæssige vilkår.

I tråd med nyt teleforlig

Det nye teleforlig lægger op til, at mulighederne for placeringen af master og kommuners medvirken i den proces, skal gøres bedre. Det sker med to

initiativer, som hhv. skal sikre klarere rammer for kommuners indsats for lokal dækning, og som sætter fokus på den kommunale sagsbehandling og masteleje.

Det er to meget konkrete tiltag som har været efterlyst gennem en årrække, netop fordi areal- og masteleje har været det svage led i udbygningen af mobildækning i Danmark. Selv om mange kommuner faktisk har forstået, at mobilmaster giver kommunen reelle fordele – når det gælder f.eks. bosættelse og erhvervsudvikling, så har mulighederne for at opnå enighed mellem mobilselskab og kommune stort set kun været baseret på et eneste tal: Hvad koster lejen pr. kvadratmeter.

Med teleforliget som grundlag må det forventes, at rammerne for hvad kommuner kan have i "værktøjskassen" når nye master skal placeres, eller eksisterende aftaler skal forhandles, bliver langt bredere. Og det betyder, at den rette værdi kan baseres på andet end det beløb den offentlige vurdering af et jordstykke indikerer.

Forslag til nye redskaber i den kommunale værktøjskasse

Med de værktøjer som i øjeblikket undersøges, får begge parter – både kommuner og mobilselskaber et redskab, hvor begge parter værdiansættes indgår i vurderingen og prisfastsættelsen.

Hvilke objektive kriterier som skal tages med i værktøjskassen, hvordan de prissættes, og hvordan de kan indgå i kommende lejeaftaler, undersøges i øjeblikket, men fordelene ved at have objektive kriterier, giver sig også udslag på en anden front.

Selv med objektive kriterier er der ikke nogen garanti for, at parterne finder en lejepris man kan enes om, og derfor er der også lagt op til, at det undersøges hvordan parterne kan opnå enighed, uden at forhandlingerne – igen – ender i hårdknude. Forhandlingen behøver nemlig i de tilfælde kun at dreje sig om de kriterier, som der er uenighed om at værdisætte, og det gør det typisk lettere at nå til enighed. Samtidig skal den enkelte kommune ikke bruge ressourcer på et langt og dyrt forhandlingsforløb – noget som vil betyde meget for også den proces tid der går, indtil den nye antenneposition er klar.

«««

Bedre borgerservice med chatbots og digital selvbetjening

En ny dimension af digital selvbetjening på borgerserviceområdet er chatbots, der automatisk besvarer borgernes spørgsmål og leder dem direkte til selvbetjeningsløsningerne, helt uden at involvere borgerservicemedarbejderne.

En chatbot tager sig af de henvendelser, som borgerservicemedarbejdere normalt ville håndtere.

Chatbotten giver derfor mulighed for at udvide åbningstiden for borgerservice og effektivisere besvarelsen af de spørgsmål, hvor kommunen får mange henvendelser.

Chatbotten er på vej - vil du være med?

Er din kommune interesseret i at høre mere om mulighederne med en chatbot, så kontakt Bjarne Houtved på bho@schultz.dk eller 41 95 47 79.

Mød os på Digitaliseringsmessen18

til en snak om chatbots, robotteknologi og kunstig intelligens i den kommunale sagsbehandling.

Dataetiker: "Stop brugen af tredjepart cookies på kommunale hjemmesider"

Dataetisk rådgiver og forfatter Pernille Tranberg, som er medgrundlægger af DataEthics.eu, advarer mod at kommunerne bruger tredjepart-cookies på deres hjemmesider. De sladrer om folks adfærd til store internetgiganter som Facebook og Google. "Fordi man kan, er jo ikke det samme som, at man skal".

"Fordi man kan, er jo ikke det samme som at man skal. Fordi kommuner og private virksomheder har it-systemer, der kan tracke data og til dels forudsige folks adfærd, er ikke det samme som, at man skal gøre det. Der er et etisk, moralsk dilemma, som kommunerne bliver nødt til at forholde sig til," siger rådgiver i dataetik Pernille Tranberg, DataEthics.eu. Hun har sammen med Gry Hasselbalch udgivet bogen "Dataetik – den nye konkurrencefordel" som er en glimrende gennemgang af et svært emne. Hun sætter lighedstegn mellem dataetik og GDPR ++.

"GDPR er godt, men kommuner og virksomheder kan godt tage de ekstra dataetiske skridt udover det loven foreskriver. F.eks. ved at stoppe med at bruge tredjepart-cookies. Hvis jeg læser om kontanthjælp på en kommunal hjemmeside, så er det persondatafølsomt. Hvorfor skal kommunen så sladre om det til hundredvis af andre virksomheder – herunder Facebook – ved at anvende tredjepart-cookies. Det er lovligt i forhold til GDPR. Men er det etisk ansvarligt? Nej, det er det ikke. Kommunerne skal stoppe brugen af tredjepart-cookies på deres hjemmesider, fordi det giver Facebook og Google data på en kommunal hjemmeside, som de kan udnytte kommercielt," siger Pernille Tranberg.

Hun henviser i sin bog til Lego, som er en privat virksomhed, som ikke benytter tredjepart-cookies. De har truffet en beslutning og fjernet det fra deres hjemmeside. Problemet med tredjepart-cookies er, at udbyderen af hjemmesiden deler data med tredjepart – en underleverandør eller samarbejdspartner.

I bogen Dataetik – den nye konkurrencefordel, hedder det:

"At blive associeret med de berygtede data brokers som det skete for en række danske kommuner og virksomheder i DR's dokumentar Privatliv til salg er behæftet med stor risiko for en offentlig instans eller virksomheds omdømme. Og især kommuner har efterfølgende forsøgt at rette op på deres brug af de tredjepart-cookies, der videresender data til data brokers".

"Men der er fortsat plads til forbedringer," siger Pernille Tranberg, som i øvrigt slet ikke forstår kommunernes anvendelse af disse, da kommunerne ikke har reklameindtægter og derfor heller ingen kommerciel interesse i at lade private virksomheder videresælge data om borgerne.

Det første skridt

Kommunerne er nødt til at spørge sig selv om en dataproces primært er til gavn for demokratiet og borgerne. Det er det første skridt. Det næste skridt er hvem der har kontrollen over data. Hvis svaret på det andet spørgsmål er borgeren og kommunen, er kommunen, ifølge Pernille Tranberg, på rette vej rent dataetisk.

Sundhedsportalen "sundhed.dk" viser rigtige gode takter dataetisk. Her kan borgeren gå ind og se egne data – både hvad angår medicin, behandlinger, kontrolbesøg og resultater af prøver mv.

Data er lig med magt, derfor skal it-cheferne i landets kommuner ikke overlade kontrollen af data til store internationale giganter eller deres intelligente it-systemer.

Pernille Tranberg

De nye teknologier

Et af de helt store dataetiske emner i al almindelighed er om de nye teknologier – især Artificial Intelligence – da de kan så meget mere, end de gammeldags programlinjer. De kan både lære og lægge sammen og træffe beslutninger. Med algoritmer er det muligt at "forudsige det mest sandsynlige scenarie".

Dr. Watson fra IBM, TensorFlow fra Google, Azure fra Microsoft og Facebook anvender også AI-teknologier, er vi blevet gjort opmærksomme på. At de teknologier kan prognosticere det mest "sandsynligt rigtige", er jo ikke det samme som, at man skal overlade beslutningerne til systemerne. Her må også siges at være et dataetisk dilemma af dimensioner. Det er jo godt nok at automatisere processer til selvbetjening, så borgerne får adgang til data, men det er jo mindst ligeså vigtigt, at der kommer professionelle fagpersoner ind over, når der skal tages en beslutning, der bygger på et skøn.

Da data er lig med magt, er det vigtigt, at kommunernes it-chefer ikke overlader kontrollen af data til store internationale giganter eller deres intelligente systemer.

Plug-ins

Et andet område, som får dataetikerne på mærkerne, er kommunernes anvendelse af sociale plugins.

Vi kender alle til plug-ins fra vores dagligdag på smartphones. Ønsker du at bruge Facebook eller din g-mailadresse til at komme ind på denne

hjemmeside. De sociale plug-ins er en form for tredjepart-cookies, som sættes på vegne af Facebook, Twitter, Google+ og andre sociale medier, når der skal likes, deles og måske logges på ved hjælp af sociale medier. De er et potentielt problem for hjemmesideejeren, da disse sociale knapper og indholdet, som de opsamler, ligger på de sociale mediers egne servere. De gør det nemmere for et websites brugere at dele indhold fra websitet på de sociale medier, men de er samtidig også et effektivt værktøj for Facebook, Twitter og Google til at tracke ens kunder og deres adfærd. "Kommunerne er sat i verden for at beskytte borgerne og borgernes data - ikke at dele data med Facebook eller andre datakøbmænd. Hvorfor har vi accepteret Facebook som det nye internet? Hvis du er på internet, er det åbent, men du kan tage kontrollen over dine egne data. Når du har en Facebook side, er det Facebook der har kontrollen over dine data. Jeg synes det er sørgeligt, at vi som samfund ikke har sat foden på bremsen noget tidligere. Data handler om mennesker".

Sociale medier er gode, men man skal ikke omfavne dem og sige at alt skal slås op på disse medier. Man overdrager kontrollen til Facebook.

««

Spørger man danskerne om det er et godt formål at bruge cookies til at give dig personaliserede tilbud fra den pågældende side, du besøger, svarer kun 24 pct. ja. Er det et godt formål at bruge cookies til at give dig personaliserede tilbud fra andre websites, du besøger (at reklamerne følger dig videre fra andre sider), kun 10 pct. svarer ja. Lige så få ønsker, at priser bliver målrettede.

COK.DK/E-GDPR

Klæd organisationen på til GDPR med e-læring til alle kommunale medarbejdere

COK og KL har udviklet et e-læringsværktøj, som hjælper din kommune til at formidle nye regler og procedurer i kølvandet på implementering af databeskyttelsesforordningen.

E-læringsværktøjet er tilpasset de forskellige medarbejdergrupper og deres dagligdag og imødekommer faglige problemstillinger indenfor f.eks. teknik og miljø, skole, dagtilbud, borgerservice og socialområdet.

Modulopbygget og tilpasset din organisation

E-læringsværktøjet er licensbaseret og består af flere moduler, så medarbejdere kan tage det som et samlet forløb eller dele det op i mindre bidder.

Værktøjet har et monitoringsværktøj, så kommunens ledere hele tiden har overblik over, hvor langt organisationen er med udbredelsen af ny viden og kan dokumentere, at I har gennemført træning i GDPR.

Pilotprojektet ”Adgang til egne data” udvikles i samarbejde med fem kommuner

Pilotprojektet ”Adgang til egne data” udvikles i samarbejde med fem pilotkommuner. Målet er, at pilotprojektet bliver skudt i gang med ”rigtige borgere og rigtige data” inden udgangen af dette år, siger konsulent i Digitalisering og Borgerbetjening, Marie Friborg Madsen, KL.

”Adgang til egne data” er en del af den fælleskommunale digitaliseringsstrategi 2016-2020. I initiativ 1.2 om borgernes adgang til egne data, hedder det, at ”borgerne skal kunne forstå og overskue samt kunne bidrage med og anvende egne data.”

Det er et særdeles spændende projekt, KL har sat i gang sammen med It-Arkitekturrådet, KOMBIT og fem pilotkommuner. De fem kommuner, som deltager i pilotprojektet, er Esbjerg, Favrskov, Faaborg-Midtfyn, Vejle og Aarhus. Danskerne har gennem mange år haft stor tillid til det offent-

lige. Men der er ingen tvivl om, at borgernes adgang til egne data, bliver en slags digital eksamen for kommunernes evne til at kunne fastholde og eventuelt udbygge denne tillid.

”Der er meget stor interesse for dette projekt, fordi man her kan skabe og fastholde tillid til det offentlige ved at give borgerne adgang til egne data digitalt. Vi har en kæmpestor opgave foran os med at bevare denne tillid, fordi det er vigtigt, at borgerne føler sig trygge med adgang til egne data,” siger Marie Friborg Madsen, KL.

Når man i denne forbindelse taler om tryghed, handler det om, at borgerne gennem et overblik over deres egen sag har tillid til, at kommunens oplysninger belyser deres sager korrekt og at kommunen behandler borgernes henvendelser professionelt. Handlerum er et andet begreb, der drejer sig om, at borgerne får et overblik, så de kan foretage en handling på baggrund af de data, som kommunerne har registreret om dem.

Fem pilotkommuner

Projektet er ved at tage form. KL har sat det i gang sammen med It-Arktitekturrådet og KOMBIT, og har som nævnt udpeget fem pilotkommuner til pilotprojektet. Det bliver både en prøve af SAPA, af Støttesystemerne og af den fælleskommunale rammearkitektur. Løsningskonceptet hos KOMBIT bygger på en option i SAPA.

"Det er vores plan, at KOMBIT har udviklet en rigtig løsning i slutningen af 2018. De fem pilotkommuner har udvalgt forskellige fagområder, der giver borgerne adgang til egne data. Så pilotprojektet gennemføres med rigtige borgere og rigtige data i de fem kommuner," siger Marie Friborg Madsen. De fem kommuner er lige nu i gang med hver især at udvælge fagområder, der skal udstilles data fra. Det er vigtigt, at pilotkommunerne vælger forskellige fagområder at udstille data fra, og at der bliver en systematik for udvælgelsen af fagområder for at dække mest muligt.

"Adgang til egne data skal ende med at blive en fælleskommunal metode til at udstille borgernes data. Vi starter småt, men en vigtig del af projektet er at det kan skaleres op til alle 98 kommuner," siger Marie Friborg Madsen.

Projektet skal danne grundlag for at kunne træffe en politisk beslutning om, hvorvidt en fælleskommunal metode for udstilling af borgerens data skal skaleres op til samtlige kommuner. Flere kommuner arbejder allerede med at udstille borgernes data. Derfor skal den politiske beslutning også tage højde for at en skalering til 98 kommuner.

«««

FAKTA

Tre bærende principper

Bag visionen om adgang til egne data ligger tre bærende og operationelle principper, som sætter retningen for kommunernes arbejde. De tre principper er, at:

- Borgerne skal kunne forstå og overskue egne data
- Borgerne skal kunne bidrage med data
- Borgerne skal kunne anvende egne data

"Når borgere i fremtiden ønsker at få et overblik over deres sag, skal informationerne præsenteres på en måde, så borgere kan forstå data, forstå hvad det betyder for dem og forstå, hvordan de kan handle på dem. Borgeren skal også selv kunne bidrage med data, så han eller hun kan gøre opmærksom på og evt. rette ufuldstændige eller ukomplette data. Endelig er det et mål, at borgeren har ejerskab over deres egne data ved, at borgeren frit kan vælge at dele data med andre," siger formand Arbejdsmarkeds- og Erhvervsudvalg i KL, Thomas Kastrup-Larsen, Borgmester (S), Aalborg Kommune til KL's hjemmeside.

Omnia Kommunal

Visionen om den digitale kommune starter med digitalt samarbejde og kommunikation. Omnia Kommunal er et intranet og digital arbejdsplads i en samlet løsning, skræddersyet til kommunale behov.

Omnia Kommunal har særligt fokus på at skabe dialog på tværs i kommunen mellem alle typer af medarbejdere.

Omnia Kommunal understøtter samarbejde mellem administrativt personale og dem som arbejder direkte med borgerne i fx ældreplejen eller skoleområdet.

Omnia Kommunal understøtter også de mobile medarbejdere, som kan tilgå den digitale arbejdsplads via telefon eller tablet.

Omnia Kommunal er skabt i samarbejde med Hillerød Kommune som fremtidens digitale arbejdsplads

Læs mere: www.preciofishbone.dk/omnia-kommunal

omnia
by precio fishbone

KL: Sammenhæng fylder for lidt

"Ledelseskommisionens 28 anbefalinger er et godt grundlag for at skabe endnu bedre offentlig ledelse. Men anbefalingerne må ikke sande til i bureaukrati, og der skal endnu mere fokus på sammenhæng på tværs," siger sekretariatschef Solvejg Schultz-Jakobsen, sekretariatschef i KL.

"Ledelse er afgørende for, hvordan vi leverer velfærd, og det er borgerne, der mærker effekten af offentlig ledelse. Derfor er det helt rigtigt set af Ledelseskommisionen, at værdiskabelsen for borgerne skal være det centrale omdrejningspunkt for ledere i offentlige organisationer. Og at lederne skal bruge deres personlige lederskab til at vise vejen," siger Solvejg Schultz-Jakobsen.

Sammenhæng fylder for lidt i anbefalingerne

For KL er det også vigtigt, at lederne skaber sammenhæng for borgerne. Men netop ordet 'sammenhæng' fylder overraskende lidt i Ledelseskommisionens rapport.

"Jeg havde gerne set et mere eksplicit fokus på, hvordan vi skaber større sammenhæng i den offentlige sektor. KL vil gerne understøtte ledelse af samarbejde på tværs af sektorer og fagligheder. Her står lovgivning og organisering nogle gange i vejen, og det har vi brug for at tale om og tage fat om," siger Solvejg Schultz-Jakobsen.

Sønderborg afprøver robotteknologi til automatisering

Efter et vellykket pilotprojekt har Sønderborg Kommune valgt at flytte to rutineprægede processer over på robotter, oplyser kommunen.

De to processer, der er flyttet til robotohåndtering, er kontering af MobilePay-betalinger og en såkaldt AKUT-refusion.

Den første proces sikrer bogføring af MobilePay betalinger fra banken til kommunens økonomisystem. Robotten modtager dagligt et dokument med MobilePay-betalinger fra banken, behandler disse data og laver en ny fil, som indlæses og bogføres i økonomisystemet. Det andet gælder fakturering og indberetning i lønsystemet for såkaldt AKUT-refusion, der dækker, når tillidsrepræsentanter deltager i kurser og møder, tilrettelagt af deres faglige organisation.

Adobes PDF-tjeneste bygges ind i Microsoft Office 365

I år er det 25 år siden, at PDF-filen så dagens lys.

Nu bliver PDF-tjenester integreret i Microsoft Office-pakken, så man nemt kan se og oprette PDF-filer direkte fra værktøjslinjen i fx Excel, PowerPoint og SharePoint. Samtidig løfter Adobe sløret for en række nyheder på deres e-signaturløsning Adobe Sign, som i dag bruges af 65 pct. af de 100 største amerikanske virksomheder.

Adobe Sign, som er en udbredt e-signaturløsning, er blevet dybere integreret med Microsoft Dynamics, og med integrationen af PDF-tjenester til Microsoft Office 365 er det blevet lettere end nogensinde før at arbejde med PDF-filer i Microsofts programmer. Nyheden påvirker 100 mio. månedlige aktive kommercielle brugere af Microsoft Office 365.

Kit-Magasinet's redaktion modtager gerne små og store nyheder fra jer. Nyt om navne - jobskifte, jubilæer og runde fødselsdage, eller har i gang i et projekt som I vil dele med os?

Så skriv til magasinet på sekretariat@itchefer.dk

DIGI MES SEN

Digitaliseringsmessen holder 10 års jubilæum – og vi håber du er klar til at deltage i festlighederne.

Den 27/9 åbner KITA, Borgerservice Danmark og KL igen dørene til Digitaliseringsmessen i Odense.

På dette års Digitaliseringsmesse kan du igen møde over 100 leverandører, høre indlæg på scener med forskelligt fokus dagen igennem, samt netværke og videndele.

Du vil opleve hvordan deleøkonomi, robotter, IOT, Kunstig Intelligens, VR/AR og mange flere teknologier kan bidrage til velfærdsudvikling i kommunerne.

Messen er den største event for offentlig digitalisering, og det er stedet du kan holde dig orienteret omkring alt fra drift og infrastruktur til ledelse og serviceløsninger. Få inspiration til hvordan din kommune kan igangsætte kommunalpolitiske drøftelser af perspektiver, muligheder og udfordringer ved at bruge ny teknologi i nye velfærds løsninger.

Du kan læse mere om messen og se udstillerliste samt program på www.digitaliseringsmessen.dk.

Husk at minde dine kollegaer om messen – de skal selvfølgelig også med til Digitaliseringsmessen18.

Husk at tilmelde dig KITAs temadage i efteråret

Efteråret byder på ikke mindre end to temadage i foreningen. Klik ind på www.itchefer.dk og se programmet og tilmeld dig allerede nu.

■ Den 8. oktober

”De første erfaringer med GDPR i kommunerne”
Afholdes hos Severin Kursuscenter Middelfart.

■ Den 28. november

”Hvad kan vi med data?”
Afholdes hos Odense Congress center, Odense

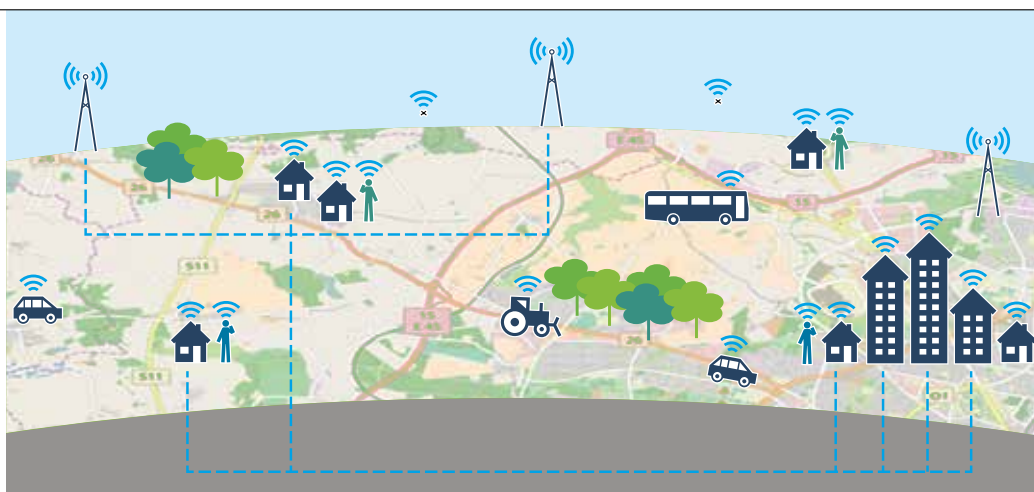
Vi glæder os til at se jer.

... gør du dig
også tanker om
infrastrukturen til
Smart Society?

N E T P L A N

netplan@netplan.dk | +45 4824 6828
netplan.dk

MANGLLENDE HYGIEJNE MEDFØRER **VIRUS** - I BÅDE MENNESKER OG MASKINER

Hos Credocom er vi 40 medarbejdere, som arbejder med netværk og sikkerhed. Vi har gennem flere år hjulpet kommuner og regioner med at designe og implementere markedets bedste løsninger.

Vi hjælper også gerne dig og din arbejdsplads. Det eneste du skal gøre er at sende en **SMS** med teksten **KIT** til **1919** (alm. SMS-takst) – så kontakter vi dig og aftaler et uforpligtende møde.

Credocom er Palo Alto Networks Diamond Partner og kan levere løsningerne via SKI 02.07.

Credocom
WHEN **IT** HAS TO BE SAFE
www.credocom.dk